

FN's verdensmål og landmandens mål for bæredygtig udvikling

- En ramme for diskussion af bæredygtig udvikling i landbruget

Dorte Marcussen, Specialkonsulent
SEGES, Kompetencer og Vækst

Hovedkonklusion

Landmanden, der har en vision om bæredygtighed, kan finde inspiration til egne mål i FN's verdensmål. Ved at koble FN's verdensmål med temaerne for bæredygtighed i landbruget øges den fælles forståelse for bæredygtighed i landbruget hos landmanden, landmændene imellem og landbrugets interessenter.

Sammendrag

FN har sat deres kurs mod en bæredygtig fremtid med de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. De 17 verdensmål indeholder 169 delmål. Ud af de 169 delmål er der 42 delmål, som kan være relevante for den enkelte landmand. De 42 delmål kan alle understøttes af indsatser og initiativer for landbruget som helhed. De 42 delmål er fordelt på 15 af de 17 verdensmål. Derudover er der opstillet målet "Dyrevelfærd" for landbruget, som ikke er et af FN's verdensmål, men i en dansk kontekst en del af bæredygtighedsdagsordenen. Der er endvidere fundet, at indenfor fire af de 169 delmål, bør dansk landbrug kunne bidrage med ekspertise, viden og teknologi til at fremme den bæredygtige udvikling i udviklingslande.

Alle landmænd vil indenfor de temaer, der er for bæredygtighed på en landbrugsbedrift, kunne formulere et eller flere delmål på bedriften med relation til verdensmålene. Løfter landmanden sin vision om bæredygtighed udover interne forhold på bedriften, kan han finde inspiration til at formulere egne delmål i flere af de øvrige delmål. Hermed bidrager han til en bæredygtig udvikling af omgivelserne, udnytter løsninger, der fremskynder en bæredygtig udvikling eller som inspirerer andre til at handle mere bæredygtigt, og dermed påtage sig rollen som "bæredygtighedsmover".

Det er vigtigt, at landmanden tager udgangspunkt i egne værdier samt viden om, hvad der motiverer ham i handlinger, når der skal arbejdes med bæredygtighed på bedriften - landmænd har mange muligheder for at tilrettelægge en bæredygtig udvikling.

En kobling mellem FN's verdensmål og landmandens bæredygtighedstemaer kan øge den fælles forståelse, og kvalificerer diskussionen om bæredygtig udvikling landmænd imellem og med landbrugets interessenter.

Mål

#bæredygtigproduktion

Gør produktionen bæredygtige

#bæredygtighedforandre

Skaber bæredygtige rammer for andre

#bæredygtigimplementering

Bruger bæredygtige innovative løsninger

#bæredygtighedsmover

Inspirere andre til at handle bæredygtigt

Baggrund

FN har sat deres kurs mod en bæredygtig fremtid med de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. De 17 verdensmål indeholder 169 delmål. Natur- og Landbrugskommissionen har peget på, at landbrugs-erhvervet i højere grad skal være med til at bidrage til klimaindsatsen og til miljø- og naturindsatsen. Landmanden skal stå på et solidt grundlag i sine beslutninger og sin dialog med omverden om den bæredygtig udvikling i virksomheden. Såvel beslutningsprocessen omkring initiativerne og eksekvering af beslutningerne i det daglig vil blive kvalificeret, hvis landmandens mål og initiativer kan relateres til FN's verdensmål. Desuden vil landmanden kunne styrkes i sin dialog med myndigheder og forbrugere, hvis han kan argumentere for og dokumentere, hvilke af de 17 verdensmål hans initiativer bidrager til at understøtte.

På den baggrund har projekt "Vækst med bæredygtighed" lavet en oversigt over de delmål i FN's verdensmål, der kan udfordre og inspirere landmanden til at sætte sine mål for bæredygtig udvikling. Der er givet forslag til, hvordan landbruget og landmanden kan formulere sine egne mål omkring bæredygtighed. Formålet med notatet er at give landmanden inspiration til at udvælge mål og formulere disse i forhold til egen vision og værdisæt, samt at kvalificere diskussionen om bæredygtig udvikling landmænd imellem og med landbrugets interessenter.

Materialer og metoder

Alle mål, delmål og indikatorer¹ i den officielle danske oversættelse af verdensmålene er blevet gransket for deres relevans for et eller flere bæredygtige initiativer for en landmand og for landbruget. For hvert af FN's delmål, der i oversættelsen har en sætning eller en indikator i beskrivelsen, som kan udfordre og/eller inspirere de forskellige landmænd, er der givet et forslag til formuleringen af landmandens delmål. Med disse delmål som udgangspunkt, er der givet et bud på en overskrift på det overordnede mål på en landbrugsbedrift.

Landbrugets mål er formuleret med udsagn, som begynder med "Vi", landmandens mål er formuleret med udsagn, som begynder med "Jeg".

Resultater og diskussion

Formuleringen af delmål i verdensmålene og de tilhørende forslag til landbruget og landmanden ses i bilag 1 "Bud på formulering af landbrugets og landmandens mål for bæredygtig udvikling". Benævnelsen af mål og delmål i bilag 1 bygger på den danske oversættelse Danida, FN og Verdens Bedste Nyheder sammen har lavet af [FN's 17 Verdensmål](#)². Dette er valgt fordi målene her i forhold til den officielle danske oversættelse er formuleret aktivt (Vi skal ...) og delmålene her har en titel, der beskriver hensigten med delmålet.

Resultatet af granskningen er opstillet i bilag 2 "Granskning af den officielle danske oversættelse af 2030-dagsordenen". Her er der med grøn farve overstreget de formuleringer, der har inspireret til bud på formulering af mål for landbruget og landmanden i bilag 1.

Ud af de 169 delmål er der fundet 42 delmål, som kan være relevante for den enkelte landmand. De 42 delmål kan alle understøttes af indsatser og initiativer for landbruget som helhed. De 42 delmål er fordelt på 15 af de 17 verdensmål. Derudover er der opstillet målet "Husdyrenes sundhed og trivsel" (L3) for landbruget, som ikke er et af FN's verdensmål. Dyrevelfærd er som påpeget af projektets Advisory Board³ i en dansk kontekst også en del af bæredygtighedsdagsordenen i forhold til landbrugsproduktion. Endelig er der opstillet målet "Familien og netværk", da en landbrugsvirksomhed ikke blot er en arbejdsplads, men også bolig og en livsform, hvor familielivet leves og sociale netværk plejes for mange landmænd.

I oversigten i bilag 1 er også fire delmål (2.a, 7.b, 9.a og 11.c), hvor dansk landbrug i høj grad kan bidrage med ekspertise, viden og teknologi til at fremme den bæredygtige udvikling i udviklingslande.

FN's verdensmål er mål for en global udvikling, og hvilke mål den enkelte landmand er motiveret for at bidrage til - afhænger meget af hans forståelse for og tilgang til at arbejde med bæredygtig udvikling. Granskning har indhentet bud på mål, der dække de forskellige indgangsvinkler landmænd har til at handle bæredygtigt, som beskrevet i notatet "Bæredygtighedspersonaer i landbruget -

Landmændene opfatter bæredygtighed forskelligt og har derfor forskellige tilgange til at arbejde med bæredygtighed.

En ramme for diskussion af motivation og engagement for bæredygtig udvikling i landbruget"⁴. Helt konkret kan det være mål landmanden kan sætte sig indenfor interne forhold på bedriften, som giver sit lille bidrag til at et af FN's delmål opfyldes – mål landmanden kan indfri på kort sigt og dokumentere i en årlig bæredygtighedsrapport. Det kan også være, at landmanden sætter sig mål, der betyder, at andre får mulighed for at skabe eller opleve en større bæredygtighed her og nu, at der implementeres ny bæredygtig teknologi på bedriften eller der sættes mål der påvirker bæredygtigheden på længere sigt, måske flere generationer. Endelig kan der være mål, der synliggøres ud fra ønsket om at få de værdier, landmanden selv har omkring bæredygtighed i spil, så de kan medvirke til at andre – både lokalt og globalt – påvirkes til at handle mere bæredygtigt – landmanden bliver en god rollemodel, når der tales bæredygtig udvikling. De nævnte forhold kan sammentænkes i formulering af de konkrete mål på landbrugsbedriften.

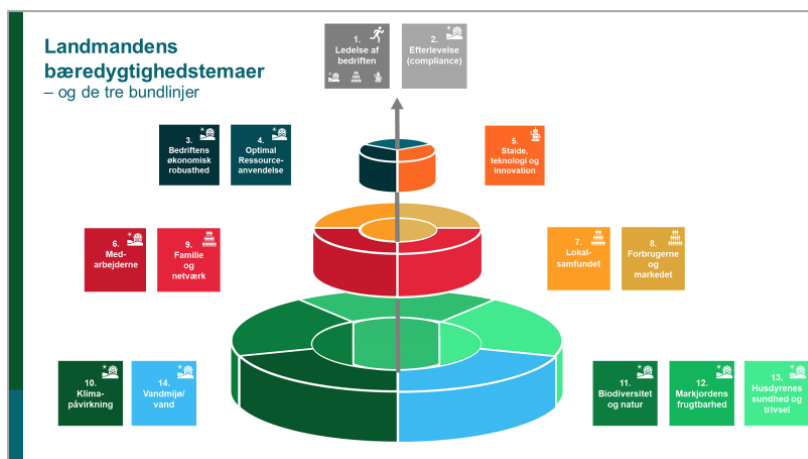
Alle landmænd, der arbejder med bæredygtig udvikling, vil formentlig finde det relevant at formulere et eller flere delmål på bedriften omkring udviklingen i produktion og økonomi på bedriften med relation til verdensmålene 6 "Rent vand", 7 "Bæredygtig energi", 8 "Anstændige jobs og økonomisk vækst", 12 "Ansvarlig forbrug og produktion", 13 "Klimaindsats" og 15 "Liv på landet". Hermed bidrager udviklingen både til større bæredygtighed på bedriften som til løft af den bæredygtige udvikling for omverdenen. Disse delmål forventes at blive omfattet af den dokumentation af bæredygtighed, der kommer til at ske via værktøjer som "Landmandens bæredygtighedsværktøj" i fremtiden.

Mål 13 "Klimaindsats" har i oversigten i bilag 1 kun delmålet "Jeg indbygger klimaindsatser i strategi, beslutninger, planlægning og handlinger". Dette mål indikerer, at når landmanden sætter mål og gør en indsats under et af de andre verdensmål, så vil en indfrielse af et eller flere delmål i mange tilfælde samtidig være en klimaindsats og støtte om op mål 13. I bilag 3 "Mål under "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" og deres sammenhæng til mål under andre af landmandens bæredygtighedsmål" er der givet et bud på sammenhæng mellem delmål under andre mål og klimaindsatsen.

"Vi gør det abstrakte helt konkret. For os er klima ikke bare flotte formuleringer og lette løfter. Det er en hverdagshandling. Det er den måde, vi driver vores bedrift. Det er den foderblanding, vi giver til vores køer. Det er reduceret jordbehandling, søer og minivådområder, og målrettet avl af stærke dyr og planter".

Lone Andersen,
formand Familielandbrugssektionen, Landbrug & Fødevarer⁶

I bilag 4 "Landmandens bæredygtighedstemaer, indikatorer på bedriftsniveau, samt forslag til delmål med relation til landmandens bæredygtighedsmål, der kan formuleres under temaet" er der opstillet en række temaer, som er valgt så de afspejler den virkelighed, som mange landmænd oplever. Bæredygtighedstemaer landmanden skal være opmærksomme på, når han skal eksekvere på bæredygtige initiativer i såvel produktionen, i forhold til omgivelserne og på strategisk niveau. Forslagene til formuleringer af delmål for temaerne i bilaget kobler således "landmandens virkelighed" med FN's verdensmål. I bilag 5 "Kobling mellem indikatorer i landmandens bæredygtighedstemaer og i RISE" er det endvidere muligt for landmanden, der har gennemført en RISE-analyse, at koble sine resultater af RISE-analysen med landmandens bæredygtighedstemaer og dermed landmandens bæredygtighedsmål samt FN's verdensmål.

Der kan med rette stilles spørgsmål ved om det er nødvendigt at arbejde med såvel temaerne i RISE-analysen som med landmandens bæredygtighedstemaer. RISE-værktøjet er endnu ikke almindeligt anvendt og er mest anvendt i økologiske besætninger. Det afspejler sig delvist i, at temaerne i RISE-værktøjet er fordelt med seks temaer på miljøområdet, to på det sociale område og et

på det økonomiske samt et på ledelsen. De samme tal for landmandens bæredygtighedstemaer er fem, fire, tre og to. At kunne se arbejdet med bæredygtig udvikling i landbruget fra flere vinkler, vil alt andet lige appellere til flere typer af landmænd, men det betyder dog ikke, at temaer og mål og deres koordinering ikke skal være til diskussion. I bilag 6 "Visuelle materiale der redegør for koblingen mellem landmandens virkelighed og FN's verdensmål" ses skemaer og figurer med relationel til koblingen og notatets indhold.

Løfter landmanden sin vision om bæredygtighed udover bæredygtighedstemaerne på bedriften, kan han blive udfordret og inspireret af en eller flere formuleringer i mål 1 "Afskaf fattigdom", mål 2 "Stop sult", mål 9 "Industri, innovation og infrastruktur" og mål 11 "Bæredygtige byer og lokalsamfund". Disse fire mål relaterer sig i forhold til landmandens relationer til forbrugerne, markedet og lokalsamfundet, samt til hans evne i at udnytte innovative løsninger og ny teknologi til at gøre virksomheden mere bæredygtig. I bilag 1 har verdensmål 2 overskriften "Stop sult" hos FN og "Sunde og sikre fødevarer" hos landmanden. Landmanden er første led i kæden, som sikrer sunde og sikrer fødevarer både lokalt og globalt, og dermed er mål 2 et slags "paraplymål" for mange af de andre mål, og bliver dermed indirekte afrapporteret og dokumenteret via indikatorer under bæredygtighedstemaerne. Se et bud på denne sammenhæng i bilag 3 "Mål under "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" og deres sammenhæng til mål under andre af landmandens bæredygtighedsmål" der giver et bud på sammenhæng mellem delmål under andre mål og "Sunde og sikre fødevarer".

Ved at have fokus på mål ud over dem, der har direkte sammenhæng til landbrugsbedriftens bæredygtighedstemaer, bidrager han til en bæredygtig udvikling af omgivelserne og i lokalsamfundet, er åben over for at bruge bæredygtig teknologi og løsninger, samt får mulighed for at påvirke og inspirere andre til at handle mere bæredygtigt, og dermed påtage sig rollen som "bæredygtighedsmover" i et

bredere perspektiv. I bilag 5 "Kobling mellem indikatorer i landmandens bæredygtighedstemaer og i RISE" ses et visuelt overblik over sammenhængen mellem temaer og verdensmål, samt vurderingen af deres relevans for landmanden.

Mange af delmålene vil være relevant for mange landmænd, andre kun for få. I den forbindelse kan nævnes formuleringerne af delmål 17.15: "Jeg har lagt min egen handlingsplan for bæredygtig udvikling i overensstemmelse med mit værdisæt". En formulering der signalerer, at landmanden skal tage udgangspunkt i egne værdier samt viden om, hvad der motiverer til handlinger, når der skal arbejdes med bæredygtighed på bedriften. Formuleringen signalerer også, at landmændene har mange

muligheder for at tilrettelægge en bæredygtig udvikling, og at det er vigtigt, at der er en bred forståelse for dette mellem landmænd og med landbrugets interessenter.

Resultaterne af granskningen viser således, at det kan bidrage til at kvalificere landmandens mål for bæredygtig udvikling, hvis der undervejs i beslutningsprocessen diskuteres egne værdier og vision i forhold til FN's verdensmål og skabes sammenhæng mellem delmål i verdensmålene og landmandens mål for bæredygtig udvikling. Efterfølgende er det naturligvis vigtigt, at der skal besluttes hvilke initiativer, der skal gøres for at indfri målene og at der sættes handlinger i gang, så der reelt sker den ønskede bæredygtige udvikling. Et virkemiddelkatalog med oversigt over bæredygtige initiativer på en landbrugsbedrift kan bidrage til, at landmanden bliver inspireret til at eksekvere på de initiativer, der skaber den ønskede bæredygtige udvikling.

Forslagene til formuleringerne af delmål for landbruget og landmanden er ikke et facit eller et udtryk for, hvad der er væsentligt eller rigtigt at gøre, men en del af grundlaget for det fortsatte arbejde med at diskutere og beskrive bæredygtighed i landbruget, samt finde de veje landbruget kan følge for at gøre verden til et bedre sted, såvel her og nu, som for de kommende generationer. En del af diskussionen af initiativer omkring, væsentligheden af og argumentationerne for og imod delmålene kan ses i rapporten: "Bæredygtige initiativer i primærproduktionen - Erfaringer, anbefalinger og potentialer i samt kapitalisering af bæredygtige initiativer"⁵.

For flere af de delmål, som der er forslag til, at landbruget som helhed kan formulere for at støtte landmanden i at tilrette og gennemføre en bæredygtig udvikling, er der flere eksempler på konkrete initiativer – her kan nævnes Landbrug & Fødevarer initiativerne Spor i landskabet, Åbne gårde, Vibe-kampagne og Bivenlig landmænd samt ikke mindst Klimaneutral landbrug 2050. Andre initiativer sker i de projekter SEGES og andre gennemfører for bl.a. landbrugets afgiftsfond. Familielandbruget præsenterer i pressemeddelelsen "FN's Verdensmål skal være hverdagsmål"⁶ deres vision om, at alle medlemmer skal kunne bruge FN's Verdensmål i hverdagen til at styrke og udvikle deres forretning og bidrage til det gode liv på landet. Det skal ske ved at fokusere på fire af målene; mål 2 "Stop sult", mål 4 "Kvalitetsuddannelse", mål 13 "Klimaindsats" og mål 15 "Livet på land".

Konklusion

Landmanden kan i beslutningsprocessen omkring mål for bæredygtig udvikling blive såvel udfordret af som finde inspiration i FN's verdensmål. Det bidrager til at kvalificere landmandens mål for bæredygtig udvikling, hvis der i beslutningsprocessen diskuteres egne værdier og vision i forhold til FN's verdensmål. Landmanden kan overveje mål, der retter sig mod den bæredygtige udvikling på bedriften, bidrager til at skabe bæredygtige rammer for andre, udnytter bæredygtige løsninger skabt af andre eller som inspirerer andre til at handle mere bæredygtigt. Landmanden og hans interessenter kan få en fælles forståelse for sammenhængen mellem delmål i verdensmålene og landmandens arbejde med at gøre bedriften mere bæredygtig.

Referencer

- 1 Udenrigsministeriet, oversat fra engelsk 2017, Officiel dansk oversættelse af delmål og indikatorer for hvert verdensmål på um.dk som [pdf](#).
- 2 Verdens bedste nyheder, [De 17 verdensmål](#)
- 3 Ivan Damgaard, SEGES, 2019. Meddelelse "Råd fra projektets Advisory Board – og landmandens indsats for større bæredygtighed"
- 4 Mille Møller Nielsen, SEGES, 2019, "Bæredygtighedspersonaer i landbruget - En ramme for diskussion af motivation og engagement for bæredygtig udvikling i landbruget"

- 5 Mille Møller Nielsen, SEGES, 2019 Rapport: "Bæredygtige initiativer i primærproduktionen - Erfaringer, anbefalinger og potentialer samt kapitalisering af bæredygtige initiativer"
- 6 Lone Andersen, formand Familielandbrugssektionen, Landbrug & Fødevarer, pressemeddelelse 7. oktober 2019: "Familielandbruget: FN's Verdensmål skal være hverdagsmål".
- 7 Dorte Marcussen, SEGES, 2019 Notat " Forslag til indikatorer er fra " Landbrugsbedriftens bæredygtighedsrapport - en anbefaling til indhold i rapportering af den bæredygtige udvikling"

Appendiks

Bilag 1. Bud på formulering af landbrugets og landmandens mål for bæredygtig udvikling

Formuleringen af FN's mål og delmål i venstre kolonne er hentet hos verdensbedstenyheder.dk. I kolonnen til højre se formuleringer af landbrugets mål – formuleret med vi ... - øverste og landmandens mål nederste – formuleret med jeg. Mål som den enkelte landmand kan tage lade sig inspirere af og udgangspunkt i, når han skal formulere egne mål for landbrugsbedriften.

	FN's mål	Landbrugets mål Landmandens mål	
1	AFSKAF FATTIGDOM	TILBYD ET RIGT LIV PÅ LANDET	
	Vi skal afskaffe alle former for fattigdom i verden	Vi skal medvirke til at andre får et rigere liv på landet	
1.4	Giv lige rettigheder til ejerskab (herunder retten og mulighed for at eje og dyrke jord)	Vi medvirker til at skabe rammer så flere får mulighed for bo på landet og dyrke jord Jeg giver andre mulighed for at eje og dyrke jord i lokalområdet	
2	STOP SULT	SUNDE OG SIKRE FØDEVARER^a	
	Vi skal stoppe sult, opnå fødevarer sikkerhed og forbedret ernæring samt fremme bæredygtigt landbrug	Vi styrker en bæredygtig fødevarerproduktion såvel lokalt som globalt	
	2.1	Giv alle adgang til sikker og næringsrig mad	Vi tilbyder markedet sikre, næringsrige, holdbare og velsmagende fødevarer Jeg producerer sikre, næringsrige, holdbare og velsmagende fødevarer
	2.4	Gør fødevarerproduktionen mere bæredygtig (herunder øger produktiviteten)	Vi tager initiativer, der øger bæredygtigheden i landbrugsproduktionen (se også mål 12) Jeg tager initiativer, der øger bæredygtigheden i min produktion
	2.5	Bevar den genetiske mangfoldighed i fødevarerproduktionen	Vi støtter op om at bevare den genetiske mangfoldighed i landbruget Jeg vælger såsæd og avlsmateriale der medvirker til den genetiske mangfoldighed
	2.a	Investér i landbrugets infrastruktur og teknologi i udviklingslande	Dansk landbrug vil bidrage med landbrugsfaglig ekspertise, viden, metoder og teknologi, der fremmer fødevarerproduktionen og -sikkerheden i udviklingslandene
3	SUNDHED OG TRIVSEL		
	Vi skal sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper	Mål 2 om sunde og sikre fødevarer medvirker til FN's mål 3 opfyldes.	

^a I bilag 3 "Mål under "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" og deres sammenhæng til mål under andre af landmandens bæredygtigheds mål" er bud på sammenhænge mellem delmål under andre mål og delmål der bidrager til "Sunde og sikre fødevarer".

4 KVALITETSUDDANNELSE		UDDANNELSE I LANDBRUG OG BÆREDYGTIGE UDVIKLING
4	Vi skal sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring	Vi sikrer alle vores medarbejdere adgang til kvalitetsuddannelse
4.4	Giv alle mulighed for videregående uddannelse	Vi tilbyder uddannelse i landbrugsfag og personlig udvikling til alle medarbejdergrupper Jeg støtter alle medarbejdere på bedriften i deres udvikling og uddannelse
4.7	Undervis i bæredygtig udvikling og verdensborgerskab	Vi tilbyder undervisningsforløb i bæredygtig udvikling og det fælles ansvar for verdens tilstand

5 LIGESTILLING MELLEM KØNNENE		
5	Vi skal opnå ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders og pigers rettigheder og muligheder	Dækket af delmål 10: Ligeværd i landbruget

6 RENT VAND OG SANITET		RENT VAND
6	Vi skal sikre bæredygtig adgang og forvaltning af vand og sanitet for alle	Vi beskytter drikkevandsområder og forvalter vandet bæredygtigt (samt tilbyder alle medarbejdere gode bad- og toiletforhold)
6.4	Gør vandforbruget effektivt og sikre forsyningen af ferskvand	Vi arbejder for en bæredygtig forvaltning af vandindvindingsområder Jeg bruger vandet effektivt i produktionen
6.6	Beskyt og genopret økosystemer i og omkring vand	Vi arbejder for at genoprette og beskytte søer, vandløb, flora og fauna i vådområder Jeg tager initiativer til at beskytte naturen på mit landbrug

7 BÆREDYGTIG ENERGI		BÆREDYGTIG ENERGI
7	Vi skal sikre, at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris	Vi bidrager til adgangen til bæredygtig energi samt sikrer et bæredygtigt og effektivt energiforbrug
7.2	Forøg den globale procentdel af bæredygtig energi	Vi arbejder for at skabe rammer, der kan øge produktionen af biobrændsel og vedvarende energi Jeg producerer biobrændsel og vedvarende energi i min virksomhed
7.3	Forbedringen af energieffektiviteten skal fordobles	Vi skaber og formidler viden om bæredygtigt og effektivt energiforbrug Jeg har fokus på energibesparelser og udnyttelse af energi skabt ved produktionen
7.B	Udvid og opgradér energitjenester for udviklingslandene	Vi vil bidrage med viden, metoder og teknologi, der fremmer produktionen af bæredygtig energi i udviklingslandene

8	ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST	ØKONOMISK VÆKST
	Vi skal fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde til alle	Vi skal fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst i landbruget, samt sikre medarbejderne gode arbejdsforhold
8.1	Skabe bæredygtig økonomisk vækst	Vi skaber bæredygtig økonomisk vækst Jeg skaber bæredygtig økonomisk vækst
8.2	Tænk nyt og opgrader teknologi for økonomisk produktivitet	Vi har initiativer der kan øge produktivitet via teknologi i en landbrugsvirksomhed Jeg bruger ny/opgraderet teknologi til at øge produktiviteten
8.4	Brug ressourcerne effektivt i forbrug og produktion	Vi har initiativer, der giver inspiration og viden om et effektivt forbrug og produktion på en landbrugsvirksomhed Jeg bruger ressourcerne effektivt i forbrug og produktion
8.5	Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn	Vi har initiativer, der informerer om lønforhold i Danmark og i landbrugserhvervet Jeg tilpasser arbejdsopgaverne og lønnen i forhold til medarbejdernes kompetencer og arbejdstid
8.6	Hjælp flere unge i arbejde, uddannelse og træning	Vi har initiativer, der støtter landbrugselever i at få en praktikplads Jeg har landbrugselever i virksomheden
8.8	Beskyt arbejdstagerrettigheder og skab sikre arbejdsmiljøer	Vi har initiativer, der informerer om arbejdstagerrettigheder og arbejdsgiverforpligtelser Jeg sikrer såvel det fysiske som psykiske arbejdsmiljø i virksomheden
8.9	Støt op om bæredygtig turisme	Vi tager initiativer, der støtter op om bæredygtig turisme i landdistrikterne Jeg tilbyder turister ophold og oplevelser på bedriften

	INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR	STALDE, TEKNOLOGI OG INNOVATION
9	Vi skal bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation	Vi skal bygge robust, fleksible og bæredygtige stalde og produktionsbygninger samt understøtte/udnytte innovation i bæredygtig teknologi og stalde
9.2	Promovér inkluderende og bæredygtig industrialisering	Vi tager initiativer der bidrager til inkluderende og bæredygtig teknologi og staldanlæg Jeg tænker bæredygtighed ved byggeri og re-overing og bruger ny teknologi for at fremme den bæredygtige udvikling
9.a	Støt lokal udvikling af teknologi og diversificering af industrien	Dansk landbrug vil bidrage med viden, metoder og teknologi, der fremmer en bæredygtig udvikling af landbrugserhvervet i udviklingslandene

	MINDRE ULIGHED	LIGE VÆRD I LANDBRUGET
10	Vi skal reducere ulighed i og mellem lande	Vi behandler alle lige (sammenhæng med mål 5)
10.4	Giv alle lige muligheder og stop diskrimination	Vi opfordrer til, at medarbejdere behandles lige Jeg sikrer en kultur på bedriften, hvor alle behandles lige og respekterer hinanden

	BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND	LANDSKAB, NATURARV OG LOKALSAMFUND
11	Vi skal gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige	Vi værner om landskabsværdierne og giver lokalsamfundet adgang til oplevelser på vores ejendom
11.3	Gør byerne inkluderende og bæredygtige	Vi har initiativer, der skaber dialog mellem samfund og landbrug Jeg åbner op for mit landbrug og støtter lokale initiativer
11.4	Beskyt verdens kultur- og naturarv	Vi har initiativer der informerer om kulturarv i landbruget og landskabskvaliteten i Danmark Jeg passer på kulturarven og landskabskvaliteten på ejendommen
11.7	Skab sikre og inkluderende grønne offentlige rum	Vi har initiativer, der åbner op for naturoplevelser Jeg tilbyder naturoplevelser på min ejendom
11.c	Støt de mindst udviklede lande til at bygge solidt og bæredygtigt	Dansk landbrug vil bidrage med viden, metoder og teknologi, der støtter et hensigtsmæssigt byggeri til og brug af teknologi i landbrugsproduktionen i udviklingslandene

12 ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION		ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION	
Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer		Vi skal sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer	
12.1	Gennemfør 10-års rammeprogrammet for bæredygtigt forbrug og produktion	Vi medvirker til at skabe ramme for en bæredygtig landbrugsproduktion Jeg har en strategi og handlingsplaner, der skaber sikkerhed for bæredygtigt forbrug og produktion	
12.2	Brug og håndter naturressourcer bæredygtigt	Vi har initiativer der mindsker materialeforbruget i produktionen pr. produceret enhed Jeg formindsker forbruget af materialer og ressourcer i produktion pr. produceret enhed	
12.3	Halver det globale madspild per person	Vi har initiativer som medvirker til et lavt foder spil og en høj foderudnyttelse i husdyrproduktionen Jeg formindsker foder spildet og har en høj foderudnyttelse i husdyrproduktionen	
12.4	Håndter kemikalier og spildprodukter ansvarligt	Vi har initiativer, der medvirker til en ansvarlig håndtering af kemikalier og spildprodukter i landbruget Jeg håndterer kemikalier, medicin, hjælpestoffer og spildprodukter så de ikke belaster mennesker og dyrs sundhed eller miljøet	
12.5	Reducer affaldsmængden betydeligt	Vi har initiativer, der medvirker til at affaldsmængden i landbruget bliver reduceret Jeg reducer affaldsmængden med x % og sorterer affald til genanvendelse	
12.6	Virksomheder skal opfordres til at agere bæredygtigt	Vi opfordrer landmænd til at agere bæredygtigt Jeg dokumenterer bæredygtighed i min virksomhed samt den bæredygtige udvikling fremover i mine årsrapporter	
12.7	Promover bæredygtighed i offentlige indkøb	Vi har initiativer, der belyser muligheder for bæredygtighed i indkøb i en landbrugsvirksomhed I indkøb tager jeg hensyn til bæredygtighed, herunder fødevarer sikkerhed og klimapåvirkning	
13 KLIMAINDSATS		KLIMAINDSATS	
Vi skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser		Vi mindsker udledningen af drivhusgasser fra produktionen	
13.2	Indbyg klimaindsatser i politiske beslutninger og i planlægning	Vi har en strategi om klimaneutralt landbrug i 2050 Jeg indbygger klimaindsatser i strategi, beslutninger, planlægning og handlinger ^b	

^b I bilag 3 "Mål under "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" og deres sammenhæng til mål under andre af landmandens bæredygtigheds mål" er der bud på sammenhænge mellem delmål under andre mål og "Klimaindsats".

LIVET I HAVET		HAVMILJØ
14	Vi skal bevare og sikre bæredygtig brug af verdens have og deres ressourcer	Vi skal bidrage til at reducere al slags forurening af havet
14.1	Reducer forurening af havet	Vi har initiativer, der mindsker forurening fra aktiviteter på land, heriblandt skrald og forurening med næringsstoffer
14.2	Beskyt og genopret økosystemer	
14.3	Reducer forureningen af havet	
		Jeg tilrettelægger produktionen bæredygtigt i forhold til påvirkning af miljøet. Se også 15.1.

LIVET PÅ LAND		LIVET PÅ LAND
15	Vi skal beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land, bekæmpe ørkendannelse, standse udpining af jorden og tab af biodiversitet	Vi skal beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer, øge den dyrkede jords frugtbarhed samt standse tab af biodiversitet
15.1	Bevar og genopret økosystemer på land og i ferskvand	Vi har initiativer, der medvirker til at bevare og genoprette økosystemer på land og i ferskvand
		Jeg tilrettelægger produktionen bæredygtigt i forhold til påvirkning og genopretning af miljøet. Se også 14.2.
15.2	Stop skovrydning og genopret ødelagt skov	Vi har initiativer, der medvirker til at øge skovrejsningen
		Jeg rejser skov og/eller tilrettelægger skovdriften, så den fremmer produktionen og biodiversiteten
15.3	Stop ørkendannelse og genopret udpint jord	Vi har initiativer, der medvirker til at øge jordens frugtbarhed
		Jeg dyrker jorden så dens indhold af CO ₂ og næringsstoffer øges
15.5	Beskyt biodiversitet og naturlige levesteder	Vi har initiativer, der medvirker til beskytte biodiversitet og naturlige levesteder
		Jeg har en naturplan, der indeholder tiltag der fremme biodiversiteten
15.7	Stop krybskytteri og ulovlig handel med beskyttede arter	Vi siger fra over for ulovlig jagt på beskyttede dyr
		Jeg skyder ikke beskyttede dyr
15.8	Stop invasive arter fra at brede sig	Vi støtter op om at stoppe invasive arter fra at brede sig
		Jeg udrydder invasive arter
15.9	Tag hensyn til økosystemer og biodiversitet i regeringernes planlægning	Vi har initiativer, der bidrager til et øget fokus på økosystemer og biodiversiteten i landbrugsvirksomheder
		Jeg tager hensyn til økosystemer og biodiversitet i bedriftens strategi og planlægning

FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER	
16	Vi skal støtte fredelige og inkluderende samfund. Give alle adgang til retssikkerhed og opbygge effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer

PARTNERSKABER FOR HANDLING		RAMMER FOR HANDLING
17	Vi skal revitalisere det globale partnerskab for bæredygtig udvikling og styrke midlerne til at nå målene	Vi samarbejder med landmænd og interessenter for at nå målene og for at dokumentere bedriftens bæredygtighed
17.15	Respekter, at hvert land selv lægger egen handlingsplan for Verdensmålene	Vi bidrager til forståelsen for forskellige værdisæt, der kan bidrage til en bæredygtig udvikling på den enkelte landbrugsbedrift Jeg har lagt min egen handlingsplan for bæredygtig udvikling i overensstemmelse med mit værdisæt
17.18	Giv adgang til bedre og mere pålidelige data om udvikling	Vi har initiativer, der giver adgang til bedre og mere pålidelige data om udvikling i såvel landbrugserhvervet som på den enkelte landbrugsbedrift Jeg udøver omhyggelighed ved kontering og indtastninger af data om bedriften
17.19	Find på bedre måder at måle fremskridtet på	Vi har initiativer, der giver bedre måder til at måle den bæredygtige udvikling i landbrugserhvervet og på landbrugsvirksomheden Jeg bruger data fra såvel bedriften, leverandører og aftagere til at dokumentere bedriftens bæredygtige udvikling

		HUSDYRENES SUNDHED OG TRIVSEL
	Sammenhæng til delmål 2.1 (fødevarerikkerhed)	Vi skal sammen sikre et sundt liv og fremme trivsel for husdyr
		Jeg reducerer dødeligheden hos dyr
		Jeg sikrer velfærd via opstaldning
		Jeg sikrer velfærd via pasning og fodring
		Vi bekæmper smitsomme husdyrsygdomme
		Jeg forhindrer smitte i at sprede sig
		Jeg behandler syge dyr rigtigt og rettidigt

		FAMILIE OG NETVÆRK
		Vi skal sammen sikre et liv i balance og med livskvalitet
		Jeg har vigtige og tætte sociale relationer
		Jeg har balance mellem tid til familie/venner, arbejde, fritidsinteresser og ferie
		Jeg har et godt liv

Bilag 2. Granskning af den officielle danske oversættelse af 2030-dagsorden

Udenrigsministeriets officielle danske oversættelse fra 2017 af delmål og indikatorer for hvert verdensmål på verdensmaalene.dk og som [pdf](#).

Med grøn farve er overstreget de formuleringer, der har inspireret til bud på formulering af mål for landbruget og landmanden i bilag 1.

Mål 1: Afskaffe alle former for fattigdom i verden

Delmål	Indikator
1.1. Inden 2030 skal ekstrem fattigdom være udryddet for alle mennesker overalt i verden, for øjeblikket målt som mennesker, der lever for mindre end USD 1,25 om dagen.	1.1.1. Andel af befolkningen under den internationale fattigdomsgrænse, opdelt på køn, aldersgruppe, beskæftigelsesstatus og geografisk placering (by/land)
1.2. Inden 2030 skal andelen af mænd, kvinder og børn i alle aldre, som lever i fattigdom i alle dens dimensioner, halveres i henhold til nationale definitioner	1.2.1. Andel af befolkningen, som lever under den nationale fattigdomsgrænse, opdelt på køn og aldersgruppe
	1.2.2. Andel af mænd, kvinder og børn i alle aldre, som lever i fattigdom i alle dens dimensioner, i henhold til nationale definitioner.
1.3. Der skal gennemføres nationalt tilpassede sociale sikringssystemer og foranstaltninger for alle, inklusiv nedre grænser, og inden 2030 skal der opnås en substantiel dækning af de fattige og de udsatte grupper.	1.3.1. Andel af befolkningen, der er dækket af sociale sikringssystemer/nedre grænser, opdelt på køn, og med fokus på især børn, arbejdsløse, ældre, personer med handicap, gravide kvinder, nyfødte, arbejdsskaderamte personer, de fattige og de udsatte.
1.4. Inden 2030 skal det sikres, at alle mænd og kvinder, især de fattige og de udsatte, har lige ret til de økonomiske ressourcer samt adgang til basale serviceydelser, ejerskab og kontrol over land og andre former for ejendom, arv, naturressourcer, passende ny teknologi og finansielle tjenesteydelser herunder mikrofinansiering.	1.4.1. Andel af befolkningen, der bor i husstande med adgang til basale serviceydelser
	1.4.2. Andel af den samlede voksne befolkning, der har sikre jordrettigheder, juridisk anerkendt dokumentation på dette, og som opfatter deres ret til jord som sikker, opdelt på køn og type af jordrettigheder
1.5. Inden 2030 skal modstandsdygtigheden opbygges hos de fattige og hos mennesker, der lever i udsatte situationer, og deres eksponering og sårbarhed over for klimarelaterede ekstreme hændelser og andre økonomiske, sociale og miljømæssige chok og katastrofer skal reduceres.	1.5.1. Antal af døde, savnede, og personer berørte af katastrofer pr. 100.000 mennesker
	1.5.2. Direkte katastroferelaterede økonomiske tab i forhold til globalt bruttonationalprodukt (BNP) ^a
	1.5.3. Antal af lande med nationale og lokale strategier for reduktion af katastroferisici
1.a. Der skal sikres en betydelig mobilisering af ressourcer fra en række forskellige kilder, herunder gennem øget udviklingssamarbejde, med henblik på at tilvejebringe tilstrækkelige og forudsigelige midler til udviklingslandene, i særdeleshed de mindst udviklede lande, til gennemførelse af programmer og politikker for at udrydde fattigdom i alle dens dimensioner.	1.a.1. Procentdel af ressourcer, som regeringen har allokeret direkte til fattigdomsbekæmpelsesprogrammer
	1.a.2. Andel af de samlede offentlige udgifter afsat til kerneydelser (undervisning, sundhed og social beskyttelse)
1.b. Der skal skabes solide politiske rammer på nationalt, regionalt og internationalt plan, baseret på udviklingsstrategier med særlig fokus på de fattige og på ligestilling, for at støtte fremskynelse af investeringer i tiltag til udryddelse af fattigdom.	1.b.1. Andel af offentlige drift- og kapitaludgifter rettet mod sektorer, som uproportionalt tilgodeser kvinder, fattige og udsatte grupper

Mål 2: Stoppe sult, opnå fødevarerikkerhed og forbedret ernæring, samt fremme bæredygtigt landbrug

2.1. Inden 2030 skal sult være udryddet, og alle mennesker - især de fattige og de mest sårbare, herunder småbørn, - skal sikres adgang til sikker, ernæringsrig og tilstrækkelig mad hele året rundt.	2.1.1. Udbredelse af underernæring 2.1.2. Udbredelse af moderat eller alvorlig fødevarerikkerhed hos befolkningen, baseret på FIES (Food Insecurity Experience Scale)
2.2. Inden 2030 skal alle former for fejlernæring udryddes, herunder skal de internationalt aftalte delmål for væksthæmning og afmagring hos børn under 5 år nås inden 2025, og ernæringsbehovet hos unge piger, gravide og ammende kvinder samt ældre mennesker skal håndteres.	2.2.1. Udbredelse af væksthæmning (højde i forhold til alder <-2 standardafvigelse fra WHO's (Verdenssundhedsorganisationen) gennemsnitlige vækststandarder for børn under 5 år 2.2.2. Udbredelse af fejlernæring (vægt i forhold til højde >+2 eller <-2 standardafvigelse fra WHO's (Verdenssundhedsorganisationen) gennemsnitlige vækststandarder for børn under 5 år, opdelt efter type (afmagring og overvægt)
2.3. Inden 2030 skal landbrugsproduktiviteten og indkomsterne for små-skala fødevarerproducenter fordobles, særligt for kvinder, oprindelig folk, familielandbrug, husdyrbrug og fiskere, herunder gennem sikret og lige adgang til jord, andre produktionsressourcer og tilførsler, viden, finansielle tjenester, markeder og muligheder for værditilvækst, samt beskæftigelse uden for landbruget.	2.3.1. Produktionsvolumen pr. arbejdsenhed i forhold til bedriftsstørrelser inden for landbrug/husdyrbrug/skovbrug 2.3.2. Gennemsnitlig indkomst for småskala fødevarerproducenter, opdelt på køn og status som oprindelige folk
2.4. Inden 2030 skal der sikres bæredygtige fødevarerproduktionssystemer og implementeres modstandsdygtige landbrugspraksisser, som øger produktivitet og produktion, medvirker til at bevare økosystemer, styrker kapaciteten for tilpasning til klimaforandringer, ekstreme vejrforhold, tørke, oversvømmelser og andre katastrofer, og som fremskynder forbedring af land og jordkvalitet.	2.4.1. Andel landbrugsområde under produktiv og bæredygtig landbrugsaktivitet
2.5. Inden 2020 skal den genetiske diversitet bevares for såsæd, kultiverede planter, landbrugsopdræt og husdyr, samt deres relaterede vilde arter, herunder gennem fornuftigt forvaltede og diversificerede såsæd- og plantegenbanker på nationalt, regionalt og internationalt niveau, og der skal fremmes adgang til, samt lige fordeling af fordelene ved udnyttelse af de genetiske ressourcer og den associerede traditionelle viden, som internationalt aftalt.	2.5.1. Antal plante- og dyregenetiske ressourcer til brug for fødevarer og landbrug sikret i enten mellemlange og langvarige bevarelsesfaciliteter 2.5.2. Andel lokale racer, der er klassificeret som værende i fare, ikke i fare eller på et ukendt niveau af fare for udryddelse
2.a. Investeringer skal øges, bl.a. gennem forbedret internationalt samarbejde, i landdistrikternes infrastruktur, i landbrugsforskning og konsulenttjenester, i teknologiudvikling samt i genbanker for planter og husdyr, for at forbedre landbrugets produktivitet i udviklingslande, især i de mindst udviklede lande.	2.a.1. Landbrugets indeks for offentlige udgifter 2.a.2. Samlet officielle økonomiske overførsler til landbrugssektoren

2.b.	Handelsbarrierer og forvriddninger i de globale landbrugsmarkeder skal korrigeres og forebygges, herunder via parallel afskaffelse af alle former for eksportstøtte til landbruget og alle eksportforanstaltninger med tilsvarende effekt, i overensstemmelse med mandatet fra Doha-udviklingsrunden.	2.b.1.	Eksportstøtte til landbruget
2.c.	Der skal vedtages tiltag, der skal sikre, at fødevaremarkederne og de heraf afledte markeder fungerer ordentligt, og som er med til at sikre rettidig adgang til markedsinformationer, herunder fødevarelagre, for derved at hjælpe med at begrænse ekstreme udsving i fødevarepriserne.	2.c.1.	Indikator for anomalier i fødevarepriser

Mål 3: Sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper

3.1.	Inden 2030 skal den globale mødre dødelighed reduceres til under 70 dødsfald pr. 100.000 levendefødte børn.	3.1.1.	Mødre dødelighed
		3.1.2.	Andel af fødsler assisteret af uddannet sundhedspersonale
3.2.	Inden 2030 skal der sættes en stopper for forebyggelige dødsfald blandt nyfødte og børn under 5 år, med en målsætning i alle lande om at reducere den neonatale dødelighed til maksimalt 12 dødsfald pr. 1000 levendefødte børn og reducere dødelighed hos børn under 5 år til maksimalt 25 dødsfald pr. 1.000 levendefødte børn.	3.2.1.	Dødelighed hos børn under 5 år
		3.2.2.	Neonatal dødelighed
3.3.	Inden 2030 skal epidemierne af AIDS, tuberkulose, malaria og negligerede tropiske sygdomme afsluttes, og hepatitis, vandbårne sygdomme og andre smitsomme sygdomme skal bekæmpes.	3.3.1.	Antal nye HIV- infektioner pr. 1.000 ikke-smittede indbyggere, fordelt på køn, alder og risikogrupper
		3.3.2.	Nye tuberkulose tilfælde pr. 100.000 indbyggere
		3.3.3.	Nye malariatilfælde pr. 1.000 indbyggere
		3.3.4.	Hepatitis B tilfælde pr. 100.000 indbyggere
		3.3.5.	Antal mennesker, der har behov for behandling af negligerede tropiske sygdomme
3.4.	Inden 2030 skal tidlig dødelighed, som følge af ikke-smitsomme sygdomme, reduceres med en tredjedel gennem forebyggelse og behandling, og mental sundhed og trivsel skal fremmes.	3.4.1.	Dødelighed som følge af hjerte-kar-sygdomme, kræft, diabetes eller KOL
		3.4.2.	Selvmoordsrate
3.5.	Forebyggelse og behandling af rusmiddelmisbrug, herunder narkotikamisbrug og skadelig brug af alkohol, skal styrkes.	3.5.1.	Dækningsgrad af behandling (medicinsk og psykosocial behandling samt rehabilitering og efterbehandling) af rusmiddelafhængighed
		3.5.2.	Skadelig brug af alkohol, defineret i henhold til den nationale kontekst som alkoholforbrug pr. indbygger (fra 15 år og opefter) indenfor et kalenderår i liter ren alkohol
3.6.	Inden 2020 skal antallet af globale dødsfald og tilskadekomster som følge af trafikulykker halveres.	3.6.1.	Dødsfald som følge af trafikulykker

3.7.	Inden 2030 skal der sikres universel adgang til seksuelle og reproduktive sundhedsydelse, herunder familieplanlægning, oplysning og uddannelse, og integration af reproduktiv sundhed i nationale strategier og programmer.	3.7.1.	Andel af kvinder i den reproduktive alder (15-49 år), som har fået opfyldt deres behov for familieplanlægning med moderne metoder
		3.7.2.	Teenager-fødselsrate (i alderen 10-14 år og 15-19 år) pr. 1.000 kvinder i den pågældende aldersgruppe
3.8.	Der skal opnås universel sundhedsdækning, herunder beskyttelse mod økonomiske risici, adgang til essentielle sundhedsydelser af høj kvalitet, og adgang til sikker og effektiv livsvigtig kvalitetsmedicin og vacciner til en overkommelig pris for alle.	3.8.1.	Dækningsgrad af essentielle sundhedsydelser (defineret som den gennemsnitlige dækning af essentielle ydelser i forhold til tracer interventioner, som omfatter reproduktiv sundhed og sundhed hos mødre, nyfødte og børn, smittsomme sygdomme, ikke-smittsomme sygdomme, og servicekapacitet og adgang for den generelle og de mest udsatte befolkningsgrupper)
		3.8.2.	Andelen af befolkningen med høj brugerbetaling på sundhedsydelser ift. husholdningens udgifter eller indkomst
3.9.	Inden 2030 skal antallet af dødsfald og sygdomstilfælde som følge af udsættelse for farlige kemikalier samt luft-, vand- og jordforurening væsentligt reduceres.	3.9.1.	Dødelighed som følge af indendørs og uden-dørs luftforurening
		3.9.2.	Dødelighed som følge af urent vand, dårlige sanitære forhold og manglende hygiejne (WASH)
		3.9.3.	Dødelighed som følge af utilsigtet forgiftning
3.a.	Implementeringen af Verdenssundhedsorganisationens Rammekonvention vedrørende Tobakskontrol skal styrkes i alle lande, hvor det er relevant.	3.a.1.	Aldersstandardiseret udbredelse af brug af tobak blandt personer fra 15 år og opefter
3.b.	Forskning og udvikling af vacciner og medicin til behandling af smittsomme og ikke-smittsomme sygdomme, der primært påvirker udviklingslande skal støttes, og der skal sikres adgang til livsvigtig medicin og vacciner til en overkommelig pris i overensstemmelse med Doha-erklæringen om TRIPS-aftalen og Folkesundhed, som bekræfter udviklingslandenes ret til i fuldt omfang at anvende bestemmelserne i Aftalen om Handelsrelaterede Aspekter af Intel-lektuelle Ejendomsrettigheder vedrørende fleksibilitet i beskyttelsen af folkesundheden, og især skal der sikres adgang til medicin for alle.	3.b.1.	Andel af befolkningen vaccineret med alle vacciner, der indgår i det nationale program
		3.b.2.	Andel af sundhedsinstitutioner, der har et basislager af essentiel medicin tilgængeligt og prismæssigt overkommeligt i længden
		3.b.3.	Andel af sundhedsinstitutioner, der har et basislager af essentiel medicin tilgængeligt og prismæssigt overkommeligt i længden
3.c.	Der skal opnås en væsentlig forøgelse af sundhedsfinansiering og rekruttering, udvikling, uddannelse og fastholdelse af sundhedsarbejdsstyrken i udviklingslande, især i de mindst udviklede lande og de små udviklingsøstater.	3.c.1.	Tæthed og fordeling af sundhedsarbejdere
3.d.	Alle lande, og især udviklingslandene, skal styrke deres kapacitet for tidlig varsling, risikoreduktion og håndtering af nationale og globale sundhedsrisici.	3.d.1.	Kapaciteter inden for det Internationale Sundhedsregulativ (IHR) og sundhedsberedskab

Mål 4: Sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og muligheder for livslang læring

4.1.	Inden 2030 skal det sikres, at alle piger og drenge gennemfører gratis, inkluderende grundskoleundervisning og ungdomsuddannelse i høj kvalitet, der fører til relevante og effektive læringsresultater.	4.1.1.	Andel af børn og unge: (a) i 2/3 klasse; (b) ved afslutning af 5. klasse og (c) ved afslutning af 9. klasse, hvor der mindst er opnået minimumsfærdigheder i (i) læsning og (ii) regning, opdelt på køn
4.2.	Inden 2030 skal alle piger og drenge sikres adgang til dagtilbud af høj kvalitet, så de er klar til grundskolen.	4.2.1.	Andel af børn under 5 år, der udvikler sig alderssvarende i forhold til deres sundhedstilstand, læring og trivsel, efter køn
		4.2.2.	Deltagelsesrate i dagtilbud (et år før den officielle skolestartalder), opdelt på køn
4.3.	Inden 2030 skal alle kvinder og mænd sikres lige adgang til teknisk, erhvervs- og videregående uddannelse, herunder universiteter, af høj kvalitet og til en overkommelig pris.	4.3.1.	Deltagelsesrate for unge og voksne i formel og uformel uddannelse og undervisning inden for de foregående 12 måneder, opdelt på køn
4.4.	Inden 2030 skal antallet af unge og voksne, der har relevante færdigheder, herunder tekniske og erhvervsrettede færdigheder og kompetencer, for beskæftigelse, gode job og iværksætteri, øges væsentligt	4.4.1.	Andel af unge og voksne med faglige kvalifikationer inden for informations- og kommunikationsteknologi (ICT), opdelt efter kvalifikations-type
4.5.	Inden 2030 skal ulighed mellem kønnene i uddannelser afskaffes, og der skal sikres lige adgang til alle niveauer af uddannelse og erhvervsrettet uddannelse for de mest udsatte grupper, herunder mennesker med handicap, oprindelige folk og børn i udsatte situationer.	4.5.1.	Paritetsindeks (kvinde/mand, land/by, bund/top formuekvintil og andet, såsom handicapstatus, oprindelig befolk og påvirkning af konflikter, når dataene bliver tilgængelige) for alle uddannelsesindikatorer på denne liste, som kan opdeles
4.6.	Inden 2030 skal alle unge og en væsentlig del af voksne, både mænd og kvinder, have opnået færdigheder i at læse og regne.	4.6.1.	Procentandel af befolkningen i en given aldersgruppe, som opnår mindst et bestemt niveau for funktionelle (a) læsefærdigheder og (b) regnefærdigheder, efter køn
4.7.	Inden 2030 skal alle elever have tilegnet sig den viden og de færdigheder, som er nødvendig for at fremme bæredygtig udvikling, herunder bl.a. gennem undervisning i bæredygtig udvikling og bæredygtig livsstil, menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, fremme af en fredelig og ikkevoldelig kultur, globalt medborgerskab samt anerkendelse af kulturel mangfoldighed og af kulturens bidrag til bæredygtig udvikling.	4.7.1.	Graden af integration af (i) uddannelse i globalt medborgerskab og (ii) uddannelse for bæredygtig udvikling, herunder ligestilling mellem kønnene og menneskerettigheder, på alle niveauer i: (a) nationale uddannelsespolitikker, (b) læreplaner, (c) læreruddannelse og (d) elevbedømmelse
4.a.	Uddannelsesinstitutioner skal bygges og opgraderes, så de tager hensyn til barnets tarv, handicap og køn, og så de skaber et sikkert, ikkevoldeligt, inkluderende og effektivt læringsmiljø for alle.	4.a.1.	Andel af skoler med adgang til: (a) elektricitet, (b) internet til brug for pædagogiske formål, (c) computere til pædagogiske formål, (d) tilpasset infrastruktur og materialer for elever med handicap, (e) basale drikkevandsfaciliteter, (f) kønsadskilte toiletter (g) basale håndvaskfaciliteter (i henhold til WASH indikatordefinitioner)
4.b.	Inden 2020 skal antallet af stipendier til udviklingslande øges væsentligt globalt, især til de mindst udviklede lande, små udviklingsøstater, og afrikanske lande, til brug for indskrivning på højere uddannelser, herunder erhvervsuddannelse og informations- og kommunikationsteknologi, tekniske, ingeniør- og videnskabelige programmer, i udviklede lande og andre udviklingslande.	4.b.1.	Mængden af officiel udviklingsbistand til stipendier opdelt efter sektor og uddannelsesretning

4.c. Inden 2030 skal antallet af uddannede lærere øges væsentligt, bl.a. gennem internationalt samarbejde om læreruddannelse i udviklingslande, især de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater.	4.c.1. Andel af lærere i: (a) førskole, (b) grundskole, (c) udskoling og (d) gymnasie/ungdomsuddannelse, som minimum har modtaget den planlagte læreruddannelse i (f.eks. pædagogisk undervisning), preservice og in-service, som er påkrævet for at kunne undervise på det relevante niveau i et givet land

Mål 5: Opnå ligestilling mellem kønnene og styrk alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder

5.1. Alle former for diskrimination af alle kvinder og piger overalt skal stoppes.	5.1.1. Hvorvidt der findes retlige rammer for at fremme, håndhæve og overvåge ligestilling og ikke-diskrimination på baggrund af køn
5.2. Alle former for vold mod alle kvinder og piger i de offentlige og private rum skal elimineres, herunder menneskehandel og seksuel og andre former for udnyttelse.	5.2.1. Andel af kvinder og piger fra 15 år, der har været udsat for fysisk, seksuel eller psykisk vold begået af en nuværende eller tidligere intim partner i de foregående 12 måneder, opdelt efter type af vold og alder
	5.2.2. Andel af kvinder og piger fra 15 år, der har været udsat for seksuel vold begået af andre personer end en intim partner i de foregående 12 måneder, opdelt efter alder og sted for volden
5.3. Alle skadelige skikke som børneægteskaber, tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber samt kvindelig omskæring skal elimineres.	5.3.1. Andel af kvinder mellem 20-24 år, som er blevet gift eller har indgået i et partnerskab før 15 år og før 18 år.
	5.3.2. Andel af piger og kvinder mellem 15-49 år, som er blevet omskåret, opdelt efter alder
5.4. Ulønnet omsorgsarbejde og arbejde i hjemmet skal anerkendes og værdsættes gennem tilgængelighed af offentlige serviceydelser, infrastruktur og politikker for social beskyttelse samt ved at fremme delt ansvar i hjemmet og familien, som nationalt passende.	5.4.1. Andel af tid, der er anvendt på ulønnet hus- og omsorgsarbejde, opdelt efter køn, alder og lokalitet
5.5. Kvinder skal sikres fuld og effektiv deltagelse og lige muligheder for lederskab på alle niveauer i beslutningsprocesser inden for politik, økonomi og det offentlige liv.	5.5.1. Andel af kvindelige parlamentarikere i nationale parlamenter samt kommunale og regionale råd
	5.5.2. Andel af kvinder i ledelse
5.6. Der skal sikres universel adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og reproduktive rettigheder i overensstemmelse med handlingsprogrammet fra den Internationale Konference om Befolkning og Udvikling samt Beijinghandlingsplanen og slutdokumenterne fra opfølgingskonferencerne.	5.6.1. Andel af kvinder mellem 15-49 år, som træffer deres egne informerede valg om seksuelle forhold, brug af prævention og reproduktive sundhedsydelser
	5.6.2. Antal lande med love og bestemmelser, der garanterer fuld og lige adgang for kvinder og mænd som er 15 år eller ældre, til seksuelle og reproduktive sundhedsydelser, oplysning og uddannelse
5.a. Der skal gennemføres reformer for at give kvinder lige rettigheder til økonomiske ressourcer samt adgang til ejerskab og kontrol over jord og andre former for ejendom, finansielle tjenester, arv og naturressourcer, i henhold til nationale love.	5.a.1. (a) Andel af den samlede landbefolkning med ejerskab eller sikre rettigheder til landbrugsjord, opdelt efter køn, og (b) andel af kvinder blandt ejere af eller rettighedsindehavere til landbrugsjord, opdelt efter type af besiddelsesform
	5.a.2. Andel af lande, hvor de retlige rammer (herunder sædvaneret) garanterer kvinders lige rettigheder til jordejerskab og/eller kontrol over jordbesiddelser

5.b.	Brugen af teknologi, som hjælpemiddel, især informations- og kommunikationsteknologi skal øges, for at fremme kvinders rettigheder og muligheder.	5.b.1.	Andel af enkeltpersoner, som ejer en mobiltelefon, opdelt efter køn
5.c.	Velfunderede politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer, skal vedtages og styrkes.	5.c.1.	Andel af lande med systemer til at registrere og offentliggøre bevillinger til ligestilling mellem kønnene og styrkelse af kvinders rettigheder og muligheder

Mål 6: Sikre at alle har adgang til vand og sanitet og at dette forvaltes bæredygtigt

6.1.	Inden 2030 skal der opnås universel og lige adgang til sikkert drikkevand til en overkommelig pris for alle.	6.1.1.	Andel af befolkning, der bruger sikkert forvaltet drikkevandsservice
6.2.	Inden 2030 skal der opnås lige adgang til egnet sanitet og hygiejne for alle, og ordentlige toilet forhold for alle, med særlig opmærksomhed på kvinder og pigers behov, og på mennesker i sårbare situationer.	6.2.1.	Andel af befolkning, der bruger sikkert forvaltede sanitetsfaciliteter, herunder håndvask faciliteter med sæbe og vand
6.3.	Inden 2030 skal vandkvaliteten forbedres ved at reducere forurening, afskaffe affaldsdumping og minimere udslip af farlige kemikalier og materialer, og halvere andelen af ubehandlet spildevand og væsentligt øge genanvendelse og sikker genbrug globalt.	6.3.1.	Andel af spildevand, der behandles sikkert.
		6.3.2.	Andel af vandområder med god vandkvalitet
6.4.	Inden 2030 skal effektiviteten af vandanvendelsen indenfor alle sektorer øges væsentligt, og der skal sikres bæredygtig indvinding af og forsyning med ferskvand for at imødegå vandknaphed, og væsentligt reducere antallet af mennesker, der lider af vandmangel, betydeligt.	6.4.1.	Ændring af vandforbrugseffektiviteten over tid
		6.4.2.	Vandstressniveau: indvindingen af vand som en andel af de tilgængelige friskvandsressourcer
6.5.	Inden 2030 skal forvaltning af vandressourcer integreres på alle niveauer, herunder gennem samarbejde på tværs af landegrænser, som det er relevant.	6.5.1.	Grad af implementering af integreret vandressource forvaltning (0 - 100)
		6.5.2.	Andel af vandoplande på tværs af landegrænser med en operationel aftale om vandsamarbejde
6.6.	Inden 2020 skal vandrelaterede økosystemer, herunder bjerge, skove, vådområder, floder, grundvandsbassiner og søer beskyttes og gendannes.	6.6.1.	Ændring i omfanget af vandrelaterede økosystemer over tid
6.a.	Inden 2030 skal det internationale samarbejde og støtte til kapacitetsopbygning i udviklingslande udvides indenfor vand- og sanitetsrelaterede aktiviteter og programmer, herunder indvinding af vand, afsaltning, vandeffektivitet, spildevandsbehandling, genbrug og genanvendelsesteknologier.	6.a.1.	Mængde af vand- og sanitetsrelaterede officiel udviklingsbistand, som er del af en regeringskoordineret udgiftsplan
6.b.	Støtte og styrke lokalsamfundenes deltagelse i at forbedre forvaltningen af vand- og sanitet.	6.b.1.	Andel af lokale administrative enheder med etablerede og operationelle politikker og procedurer for lokalsamfundenes deltagelse i forvaltning af vand og sanitet

Mål 7: Sikre at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris

7.1.	Inden 2030 skal der sikres universel adgang til pålidelig og moderne energiforsyning til en overkommelig pris.	7.1.1. Andel af befolkning med adgang til elektricitet
		7.1.2. Andel af befolkning, som primært anvender rene brændstoffer og ren teknologi
7.2.	Inden 2030 skal andelen af vedvarende energi i det globale energimix øges væsentligt.	7.2.1. Andel af vedvarende energi i det samlede, endelige energiforbrug
7.3.	Inden 2030 skal den globale hastighed for forbedring af energieffektiviteten fordobles.	7.3.1. Energiintensitet målt i forhold til primær energi og BNP
7.a.	Inden 2030 skal det internationale samarbejde styrkes for at lette adgang til forskning i ren energi og teknologi, herunder vedvarende energi, energieffektivitet og avanceret og renere teknologi indenfor fossile brændstoffer, og for at fremme investeringer i energiinfrastruktur og ren energiteknologi.	7.a.1. Internationale finansielle overførelser til udviklingslande til støtte af forskning og udvikling indenfor ren energi og vedvarende energiproduktion, herunder hybridsystemer
7.b.	Inden 2030 skal infrastrukturen udvides og teknologien opgraderes til at kunne levere moderne og bæredygtige energiforsyning til alle i udviklingslandene, især de mindst udviklede lande, små udviklingsøstater og udviklingslande uden adgang til havet, i overensstemmelse med deres respektive støtteprogrammer.	7.b.1. Investeringer i energieffektivitet som en procentdel af BNP og mængden af udenlandske direkte investeringer i finansiell overførelse til infrastruktur og teknologi til bæredygtige udvikling

Mål 8: Fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse, samt anstændigt arbejde for alle

8.1.	Den årlige økonomiske vækst pr. indbygger skal fastholdes i overensstemmelse med nationale forhold og, især, på mindst 7 procent vækst i bruttonationalproduktet (BNP) pr. år i de mindst udviklede lande.	8.1.1. Årlig reel BNP-vækst pr. indbygger
8.2.	Der skal opnås højere økonomisk produktivitet gennem diversificering, teknologisk opgradering og innovation, blandt andet gennem fokus på høj værditilførsel og arbejdskraftintensive sektorer.	8.2.1. Årlig reel BNP-vækst pr. beskæftiget person
8.3.	Der skal fremmes udviklingsorienterede politikker, der støtter produktive aktiviteter, skaber anstændige jobs, iværksætter, kreativitet og innovation, og som fremmer en formalisering og udvikling af mikro-, små- og mellemstore virksomheder, gennem bl.a. adgang til finansielle tjenesteydelser.	8.3.1. Andel af beskæftigelse i den uformelle sektor uden for landbruget, opdelt på køn
8.4.	Frem til 2030 skal den globale ressourceeffektivitet inden for forbrug og produktion løbende forbedres, og det skal bestræbes at afkoble økonomisk vækst fra miljøforringelse, i overensstemmelse med de 10-årige Ramme programmer for bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre, med de udviklede lande i spidsen.	8.4.1. Materielt fodaftryk, materielle fodaftryk pr. indbygger og materielt fodaftryk pr. BNP
		8.4.2. Indenlandsk materialeforbrug, indenlandsk materialeforbrug pr. indbygger og indenlandsk materialeforbrug pr. BNP

8.5.	Inden 2030 skal der opnås fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle kvinder og mænd, herunder også unge og personer med handicap, og med lige løn for arbejde af samme værdi.	8.5.1.	Gennemsnitlig timeløn for kvindelige og mandlige ansatte, opdelt efter type af beskæftigelse, alder og personer med handicap
		8.5.2.	Ledighedsgraden fordelt på køn, alder og personer med handicap
8.6.	Inden 2020 skal andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse væsentligt reduceres.	8.6.1.	Andelen af unge (15-24 år) der ikke er under uddannelse, i beskæftigelse eller i træning
8.7.	Der skal træffes øjeblikkelige og effektive foranstaltninger for at udrydde tvangsarbejde, moderne slaveri og menneskehandel og for at sikre forbud mod og afskaffelse af de værste former for børnearbejde, herunder rekruttering og anvendelse af børnesoldater, og for at udrydde børnearbejde i alle dens former inden 2025.	8.7.1.	Andel og antal af børn i alderen 5-17 år, der er involveret i børnearbejde, opdelt på køn og alder
8.8.	Arbejdstagernes rettigheder skal beskyttes og et sikkert og stabilt arbejdsmiljø for alle arbejdstagere skal fremmes, herunder for migrantarbejdere, især kvindelige migranter, og dem i usikre beskæftigelsesforhold.	8.8.1.	Hyppighed af dødelige og ikkedødelige arbejdsulykker fordelt på køn og migrantstatus
		8.8.2.	Stigning i national efterlevelse af arbejdstagerrettigheder (foreningsfrihed og kollektive overenskomstforhandlinger) baseret på kilder fra Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) og national lovgivning, fordelt på køn og migrantstatus
8.9.	Inden 2030 skal der udformes og gennemføres politikker, der fremmer bæredygtig turisme, som skaber arbejdspladser og fremmer lokale kultur og produkter.	8.9.1.	BNP for direkte turisme i forhold til det samlede BNP og vækstrate
		8.9.2.	Antal af arbejdspladser i den bæredygtige turismeindustri som en andel af den samlede andel af arbejdspladser i turismeindustrien
8.10.	Indenlandske finansielle institutioners kapacitet for at fremme og udvide adgang til bankforretninger, forsikring og finansielle tjenesteydelser for alle skal styrkes.	8.10.1.	Antal af kommercielle bankfilialer og pengeautomater pr. 100.000 voksne
		8.10.2.	Andel af voksne (15 år og opefter) med en konto i en bank eller anden finansiell institution, eller hos en mobil-penge-tjeneste-udbyder
8.a.	Handelsrelateret bistand til udviklingslandene skal øges, især til de mindst udviklede lande, bl.a. gennem den Styrkede Integrerede Ramme for Handelsrelateret Faglig Bistand til de Mindst Udviklede Lande.	8.a.1.	Forpligtelser og udbetalinger af handelsrelateret bistand
8.b.	Inden 2020 skal der udvikles og igangsættes en global strategi for at få unge i arbejde, og Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) Globale Jobpagt skal gennemføres.	8.b.1.	Tilstedeværelse af en udviklet og operationaliseret national strategi for at få unge i arbejde, som en særskilt del af den nationale strategi for beskæftigelse.

Mål 9: Bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation

9.1.	Der skal udvikles pålidelig, bæredygtig og robust infrastruktur af høj kvalitet, herunder regionale og grænseoverskridende infrastruktur, for at støtte den økonomiske udvikling og menneskelig trivsel, med fokus på lige adgang for alle til en overkommelig pris.	9.1.1.	Andel af befolkningen udenfor byer, der bor inden for 2 km af en helårsvej
		9.1.2.	Passager- og godsmængde, opdelt efter transportform

9.2.	En inklusiv og bæredygtig industrialisering skal fremmes, og industriens andel af beskæftigelsen og bruttonationalproduktet skal øges i betydelig grad inden 2030 i overensstemmelse med nationale forhold. I de mindst udviklede lande skal industriens markedsandel fordobles.	9.2.1.	Fremstillingsindustriens merværdi i forhold til BNP pr. indbygger
		9.2.2.	Beskæftigelse i fremstillingsindustrien som andel af den totale beskæftigelse
9.3.	Små industri- og andre virksomheders adgang til finansielle tjenesteydelser, herunder lånemuligheder til en overkommelig pris skal øges, især i udviklingslandene, og de skal integreres bedre i værdikæder og markeder.	9.3.1.	Andelen af små og mellemstore virksomheder i industriens samlede værditilvækst
		9.3.2.	Andelen af små og mellemstore virksomheder med et lån eller en kreditlinje
9.4.	Inden 2030 skal infrastrukturen opgraderes og industrier retrofittes for at gøre dem bæredygtige, med mere effektiv udnyttelse af ressourcer og øget brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer. Alle lande skal handle ud fra deres respektive kapacitet.	9.4.1.	CO2-udledning ift. værditilvækst
9.5.	Videnskabelig forskning skal styrkes og den teknologiske kapacitet i de industrielle sektorer i alle lande skal opgraderes, især i udviklingslandene, ved bl.a. inden 2030 at fremme innovation og væsentligt forøge det samlede antal forsknings- og udviklingsmedarbejdere pr. 1 million indbyggere, samt ved at øge de offentlige og private midler til forskning og udvikling.	9.5.1.	Udgifter til forskning og udvikling som en andel af BNP
		9.5.2.	Forskere (i fuldtidsbeskæftigelse eller tilsvarende) pr. million indbyggere
9.a.	Der skal faciliteres en bæredygtig og robust infrastrukturuudvikling i udviklingslandene gennem øget økonomisk, teknologisk og teknisk støtte til afrikanske lande, de mindst udviklede lande, udviklingslande uden adgang til havet, små udviklingsøstater.	9.a.1.	Samlede officielle internationale støtte (officiel udviklingsbistand og anden offentlig finansiering) til infrastruktur
9.b.	National teknologiudvikling, forskning og innovation i udviklingslande skal støttes, herunder ved at sikre et gunstigt politisk miljø for bl.a. industriel diversificering og højere merværdi for varer.	9.b.1.	Andel af merværdien for mellem- og højteknologi industri af den samlede værditilvækst
9.c.	Adgang til informations- og kommunikationsteknologi skal øges betydeligt og det skal tilstræbes at tilbyde alle adgang til Internettet, til en overkommelig pris, i de mindst udviklede lande, inden 2020.	9.c.1.	Andel af befolkning dækket af et mobilt netværk, opdelt på type af teknologi

Mål 10: Reducer ulighed i og mellem lande

10.1.	Inden 2030 skal der opnås og fastholdes en gradvis indkomststigning for de nederste 40 procent af befolkningen, der er højere end landsgennemsnittet.	10.1.1.	Væksten i husholdningsudgifter eller indtægt pr. indbygger blandt de nederste 40 procent af befolkningen og den samlede befolkning
10.2.	Inden 2030 skal enhver, uanset alder, køn, handicap, race, etnicitet, oprindelse, religion eller økonomisk eller anden status, i højere grad inddrages i sociale, økonomiske og politiske beslutninger.	10.2.1.	Andel af mennesker, der lever for under 50 procent af medianindkomsten, fordelt på alder, køn og personer med handicap
10.3.	Alle skal sikres lige muligheder, ligesom samfundsforårsaget uligheder skal reduceres, bl.a. ved at afskaffe diskriminerende love, politikker og skikke, og ved at fremme hensigtsmæssig	10.3.1.	Andel af befolkningen, som har rapporteret, at de personligt har følt sig diskrimineret eller chikaneret inden for de foregående 12 måneder på grundlag af en forskelsbehandling, der

lovgivning, politikker og foranstaltninger til at imødegå dette.	er forbudt ifølge den internationale menneskerettighedslovgivning
10.4. Der skal vedtages politikker, især finans-, løn- og socialpolitik, og gradvist opnås større lighed.	10.4.1. Arbejdskraftens andel af BNP, herunder løn og overførsler til social sikring
10.5. Regulering og overvågning af de globale finansielle markeder og institutioner skal forbedres, og implementering af disse regulativer skal styrkes.	10.5.1. Indikatorer for finansiell soliditet
10.6. Udviklingslandene skal sikres øget repræsentation og stemme i beslutningstagning i de internationale økonomiske og finansielle institutioner, med henblik på at opnå mere effektive, troværdige, ansvarlige og legitime institutioner.	10.6.1. Andel af medlemmer og stemmerettigheder fra udviklingslande i internationale organisationer
10.7. Der skal faciliteres en velordnet, sikker, regulær og ansvarlig migration og mobilitet af for personer, herunder gennem implementering af planlagte og velforvaltede migrationspolitikker.	10.7.1. Ansættelsesomkostningerne båret af medarbejdere som andel af den årlige indtægt i bestemmelseslandet
	10.7.2. Antal af lande, der har implementeret en velforvaltet migrationspolitik
10.a. Princippet om særlig og differentieret behandling skal implementeres for udviklingslandene, især de mindst udviklede lande, i overensstemmelse med aftaler i Verdenshandelsorganisationen.	10.a.1. Andel af toldpositioner gældende for import fra de mindst udviklede lande og udviklingslande, der er fritaget for told
10.b. Der skal opmuntres til at give officiel udviklingsbistand og finansielle tilførsler, herunder direkte udenlandske investeringer, til lande, hvor behovet er størst, og især til de mindst udviklede lande, de afrikanske lande, udviklingslande uden adgang til havet, og små udviklingsøstater. Bidrag og investeringer skal gives i overensstemmelse med udviklingslandenes nationale planer og programmer.	10.b.1. Total ressource tilførsel til udvikling opdelt efter modtager- og donorlande, og type af finansiell tilførsel (f.eks. officiel udviklingsbistand, direkte udenlandske investeringer og andre tilførsler)
10.c. Inden 2030 skal omkostninger i forbindelse med migranternes pengeoverførsler reduceres til mindre end 3procent og overførselsveje med omkostninger over 5procent skal elimineres.	10.c.1. Overførselsomkostninger som andel af det overførte beløb

Mål 11: Gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige

11.1. Inden 2030 skal alle sikres adgang til egnede og sikre boliger til en overkommelig pris med adgang til grundlæggende tjenesteydelser, og slumkvarterer skal opgraderes.	11.1.1. Andel af bybefolkning, der lever i slumkvarterer, uformelle bebyggelser eller uegnede boligforhold
11.2. Inden 2030 skal der skabes adgang for alle til sikre, tilgængelige og bæredygtige transport-systemer til en overkommelig pris, trafiksikkerheden skal forbedres bl.a. ved at udbygge den kollektive trafik med særlig hensyn til behov hos sårbare befolkningsgrupper, kvinder, børn, personer med handicap og de ældre	11.2.1. Andel af befolkning, der har nem adgang til offentlig transport, fordelt på køn, alder og personer med handicap

11.3. Inden 2030 skal byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig, og kapaciteten til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og forvaltning i alle lande skal styrkes.	11.3.1. Forholdet mellem arealanvendelsesraten (LCR) og befolkningstilvækst 11.3.2. Andel af byer med en direkte inddragelse af civilsamfundet i byplanlægning og forvaltning, som opererer regelmæssigt og demokratisk
11.4. Indsatsen for at beskytte og bevare verdens kultur- og naturarv skal styrkes.	11.4.1. Samlede udgifter (offentlige og private) pr. indbygger anvendt til bevaring, og beskyttelse af al kultur- og naturarv, opdelt efter type (kulturarv, naturarv, blandet samt verdenskulturarv registreret under World Heritage Centre), forvaltningsniveau (nationalt, regionalt og lokalt/kommunalt), udgiftstype (drifts-/anlægsudgift) og type af privatfinansiering (naturalier, privat non-profit sektor og sponsorater)
11.5. Inden 2030 skal antallet af dødsfald og antallet af berørte personer samt reduktion i de direkte økonomiske tab i forhold til det globale bruttonationalprodukt, som følge af katastrofer, herunder vandrelaterede katastrofer, reduceres betydeligt med fokus på beskyttelse af de fattige og mennesker i sårbare situationer.	11.5.1. Antal af døde, forsvundne personer og personer, som er berørt af katastrofe pr. 100.000 mennesker 11.5.2. Direkte økonomisk tab i forbindelse med katastrofe i forhold til det globale BNP, herunder katastrofeskader på central infrastruktur og afbrydelse af basale tjenesteydelser
11.6. Inden 2030 skal den negative miljøbelastning pr. indbygger reduceres, herunder ved at lægge særlig vægt på luftkvalitet og på husholdnings- og anden affaldsforvaltning.	11.6.1. Andel af affald fra byer, der indsamles regelmæssigt og har en tilstrækkelig affaldsbehandling, ud af det samlede total genereret mængde affald fra byer opdelt, efter byer. 11.6.2. Det årlige gennemsnitsniveau af fine partikler (f.eks. PM2.5 og PM10) i byer (vægtet indbyggertal)
11.7. Inden 2030 skal der gives universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige, grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap.	11.7.1. Den gennemsnitlige andel af bebyggede områder i byer, der er åben tilgængelig for offentlig brug for alle, opdelt på køn, alder og personer med handicap 11.7.2. Andel af personer, der er ofre for fysisk eller seksuel chikane, opdelt på køn, alder, handicap og ulykkessted, indenfor de seneste 12 måneder
11.a. Positive økonomiske, sociale og miljømæssige forbindelser mellem by, opland og landdistrikter skal støttes ved at styrke den nationale og regionale udviklingsplanlægning.	11.a.1. Andel af befolkning, der lever i byer, der gennemfører bymæssige og regionale udviklingsplaner med inddragelse af befolkningsfremskrivning og ressourcebehov, opdelt efter byens størrelse
11.b. Inden 2020 skal der ske en betydelig stigning i antallet af byer og bosættelser, der vedtager og gennemfører integrerede politikker og planer, der stræber mod inklusion, ressourceeffektivitet, modvirkning og tilpasning til klimændringer, modstandsdygtighed over for katastrofer, og som udvikler og gennemfører helhedsorienteret katastrofe- risikostyring på alle niveauer, i overensstemmelse med Sendai-rammen for Katastrofe- og Risikoforebyggelse (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030).	11.b.1. Andel af lokale regeringer, der vedtager og gennemfører lokale katastroferisikostyringsstrategier i overensstemmelse med Sendai-rammen for katastrofe- og risikoforebyggelse 2015-2030a 11.b.2. Antal af lande med nationale og lokale katastroferisikostyringsstrategier
11.c. De mindst udviklede lande skal støttes, bl.a. gennem finansiel og teknisk bistand, til at bygge bæredygtige og robuste bygninger med anvendelse af lokale materialer.	11.c.1. Andel af finansiel støtte til de mindst udviklede lande, som anvendes til konstruktion og eftermontering af bæredygtige, robuste og ressourceeffektive bygninger med brug af lokale materialer

Mål 12: Sikre bæredygtige forbrugs- og produktionsformer

12.1.	Det 10-årige Rammeprogram for Bæredygtige Forbrug- og Produktionsmønstre skal gennemføres, og alle lande skal tage handling, med de udviklede lande i spidsen, under hensyntagen til udviklingslandenes udvikling og kapaciteter.	12.1.1.	Antal af lande med nationale handlingsplaner for bæredygtigt forbrug og produktion (SCP) eller SCP integreret som en prioritet eller et mål i nationale politikker
12.2.	Inden 2030 skal der opnås en bæredygtig forvaltning og effektiv udnyttelse af naturressourcer.	12.2.1.	Materielt fodaftryk, materielt fodaftryk pr. indbygger og materielt fodaftryk ift. BNP
		12.2.2.	Indenlandsk materialeforbrug, indenlandsk materialeforbrug pr. indbygger og indenlandsk materialeforbrug ift. BNP
12.3.	Inden 2030 skal det globale madspild på detail- og forbrugerniveau pr. indbygger halveres og fødevaretab i produktions- og forsyningskæder, herunder tab af afgrøder efter høst, skal reduceres.	12.3.1.	Globalt fødevaretab indeks
12.4.	Inden 2020 skal der opnås en miljømæssig forsvarlig håndtering af kemikalier og affald i hele deres livscyklus, i overensstemmelse med de aftalte internationale rammer ^c , og udledning til luft, vand og jord skal væsentligt reduceres for at minimere negative indvirkninger på menneskers sundhed og miljøet.	12.4.1.	Antal underskrivere på internationale multilaterale miljøaftaler om farligt affald og andre kemikalier, der opfylder deres forpligtelser og ansvar ved at overføre oplysninger som påkrævet i hver relevant aftale
		12.4.2.	Farligt affald genereret pr. indbygger og andel af behandlet farligt affald, opdelt efter behandlingstype
12.5.	Inden 2030 skal affaldsgenereringen væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.	12.5.1.	National genanvendelsesrate, ton af genvendt materiale
12.6.	Virksomheder, især store og transnationale virksomheder, skal opfordres til at benytte bæredygtig praksis og til at integrere oplysninger om bæredygtighed i deres rapporteringscyklus.	12.6.1.	Antal virksomheder, der offentliggør rapporter om bæredygtighed
12.7.	Der skal fremmes bæredygtige offentlige indkøbspraksis i overensstemmelse med nationale politikker og prioriteter.	12.7.1.	Antal af lande, der gennemfører bæredygtig offentlig indkøbspolitik og handlingsplaner
12.8.	Inden 2030 skal det sikres, at mennesker alle steder, har den relevante information og viden om bæredygtig udvikling og livsstil i harmoni med naturen.	12.8.1.	Omfang af (i) uddannelse i globalt medborgerskab og (ii) uddannelse i bæredygtig udvikling (herunder uddannelse i klimaændringer) er integreret i a) nationale uddannelsespolitikker, b) læseplaner, c) læreruddannelse og d) vurdering af de studerende
12.a.	Udviklingslande skal støttes i at styrke deres videnskabelige og teknologiske kapacitet til at bevæge sig i retning af mere bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre.	12.a.1.	Størrelse af støtte til udviklingslande, der går til forskning og udvikling af bæredygtigt forbrug og produktion og miljørigtige teknologier
12.b.	Der skal udvikles og indføres værktøjer til at overvåge indvirkningerne af bæredygtig udvikling på bæredygtig turisme, der skaber arbejdspladser og fremmer lokal kultur og lokale produkter.	12.b.1.	Antal af bæredygtige turisme-strategier eller politikker og gennemførte handlingsplaner ud fra aftalte overvågning og evalueringsværktøjer

^c Hermed menes de globale kemikalie- og affaldskonventioner og andre frivillige, men politisk forpligtende fora, først og fremmest SAICM (Strategic Approach to International Chemicals Management). Der er således ikke tale om rammebetingelser, men om de "rammeverk" der eksisterer for international regulering og fremme af sikker kemikaliehåndtering.

12.c. Ineffektive fossile brændstofs subsidier, der tilskynder unødvendigt forbrug, skal rationaliseres ved at fjerne markedsforvridninger, i overensstemmelse med nationale forhold, herunder ved omlægning af beskatningsregler og udfasning af skadelige subsidier, hvor de eksisterer, for at afspejle deres miljøpåvirkninger, under fuld hensyntagen til de særlige behov og vilkår, der gør sig gældende for udviklingslande, og minimere eventuelle negative virkninger på deres udvikling på en måde, der beskytter de fattige og de berørte samfund.	12.c.1. Mængden af fossile brændstofs subsidier pr. BNP-enhed (produktion og forbrug) og i forhold til de samlede nationale udgifter til fossile brændstoffer

Mål 13: Handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser [b]

13.1. Modstandskraft og tilpasningsevne til klimarelaterede risici og naturkatastrofer i alle lande skal styrkes.	13.1.1. Antallet af døde, forsvundne personer og personer, som er berørt af katastrofe pr. 100.000 indbyggere
	13.1.2. Antal af lande med nationale og lokale strategier for katastroferisikohåndtering
	13.1.3. Andel af lokale regeringer, der har vedtaget og implementeret lokale strategier for at nedbringe katastroferisikoen i overensstemmelse med nationale strategier for at nedbringe katastroferisiko
13.2. Tiltag mod klimaforandringer skal integreres i nationale politikker, strategier og planlægning.	13.2.1. Antal af lande, der har meddelt en etablering eller igangsætning af en integreret politik/strategi/plan, der øger deres evne til at tilpasse sig de negative virkninger af klimaforandringerne og som fremmer modstandsdygtighed overfor klimaændringer, og udvikling af lav udledning af drivhusgasser på en måde, der ikke truer fødevareproduktion (herunder en national tilpasningsplan, et nationalt bestemt bidrag, national kommunikation, toårig opdateret indberetning eller andet)
13.3. Undervisning, oplysning og den menneskelige og institutionelle kapacitet skal forbedres ift. modvirkning, tilpasning, skadesbegrænsning og tidlig varsling af klimaændringer.	13.3.1. Antal af lande, der har integreret modvirkning, tilpasning, begrænsning af skaderne og tidlig varsling i læseplaner på både grund-, mellem- og højskoleuddannelsesniveau.
	13.3.2. Antal af lande, der har meddelt en styrkelse af den institutionelle, systematiske og individuelle kapacitetsopbygning til at gennemføre tilpasning, modvirkning og teknologioverførsel, og udviklingstiltag
13.a. De udviklede landes forpligtelse, som underskrivere af FN's Rammekonvention om Klimaændringer, skal indfris, til målet om i fællesskab at mobilisere 100 mia. USD årligt inden 2020 fra alle kilder, for at imødekomme udviklingslandenes behov for meningsfulde modvirkningstiltag og gennemskuelighed ved gennemførelse, og Den Grønne Klimafond skal kapitaliseres snarest muligt.	13.a.1. Mobiliseret beløb i USD om året mellem 2020 og 2025 underlagt forpligtelsen om at mobilisere 100 mia. USD

13.b. Der skal fremmes mekanismer, der kan øge kapaciteten til effektiv planlægning og forvaltning, som relaterer sig til klimaændringer i de mindst udviklede lande og små udviklingsøstater, og med fokus på kvinder, de unge samt lokale og marginaliserede samfund.	13.b.1. Antal af mindst udviklede lande og små østater, der modtager specialiseret støtte, og størrelsen af støtte, herunder til finansiel, teknologisk og kapacitetsopbygning, til at øge kapaciteten til effektiv planlægning og forvaltning, som relaterer sig til klimaændringer, herunder med fokus på kvinder, unge samt lokale og marginaliserede samfund

Mål 14: Bevare og sikre bæredygtigt brug af verdens have og deres ressourcer

14.1. Inden 2025 skal alle former for havforurening forhindres og væsentligt reduceres, især forurening forårsaget af landbaserede aktiviteter, herunder havaffald og forurening med næringsstoffer.	14.1.1. Indeks over kyst overgødskning (kysteutrofiering) og densiteten af flydende plastikaffald
14.2. Inden 2020 skal hav- og kystnære økosystemer beskyttes og forvaltes bæredygtigt for at undgå væsentlige negative indvirkninger, bl.a. ved at styrke deres modstandskraft og ved at genoprette dem for at opnå sunde og produktive have.	14.2.1. Andel af nationale eksklusive økonomiske zoner, der administreres på basis af en økosystem-tilgang
14.3. Indvirkningen af forsuren af havene skal minimeres og håndteres, bl.a. gennem øget videnskabeligt samarbejde på alle niveauer.	14.3.1. Gennemsnitlig surhedsgrad i havet (pH) målt i henhold til et aftalt antal repræsentative målestationer
14.4. Inden 2020 skal fiskeri reguleres effektivt, og der skal sættes en stopper for overfiskeri, for ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri og for destruktive fiskerimetoder. Der skal implementeres videnskabeligt baserede forvaltningsplaner for at genoprette fiskebestande hurtigst muligt, og som minimum til niveauer, der giver et bæredygtigt udbytte vurderet efter deres biologiske karakteristika.	14.4.1. Andelen af fiskebestande, der er indenfor deres biologisk bæredygtige niveauer
14.5. Inden 2020 skal mindst 10procent af kyst- og havområder være beskyttet, i overensstemmelse med national og international lovgivning og baseret på den bedste tilgængelige videnskabelige information.	14.5.1. Dækningsgraden af beskyttede havområder i forhold til de samlede havområder
14.6. Inden 2020 skal bestemte former for fiskeristøtte, der forårsager overkapacitet og overfiskeri, forbydes, og støtte, der bidrager til ulovlig, urapporteret og ureguleret fiskeri, skal fjernes, og der skal afstås fra at indføre nye lignende støtteordninger, idet det erkendes at passende og effektiv speciel- og differentieret behandling af udviklingslande og de mindst udviklede lande bør være en integreret del af Verdenshandelsorganisationens forhandlinger om fiskeristøtteordninger [c].	14.6.1. Hvert lands fremskridt i forhold til graden af implementering af internationale instrumenter, der har det mål at bekæmpe ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri
14.7. Inden 2030 skal de økonomiske fordele øges for små udviklingsøstater og de mindst udviklede lande, som stammer fra bæredygtig brug af havets ressourcer, herunder bæredygtig forvaltning af fiskeri, akvakultur og turisme.	14.7.1. Bæredygtigt fiskeri som procentdel af BNP for små østater under udvikling, for de mindst udviklede lande og for alle lande
14.a. Den videnskabelige viden, forskningskapacitet og overførsels af havteknologi skal øges, idet der tages hensyn til "the Intergovernmental Oceanographic	14.a.1. Andel af det samlede forskningsbudget der går til forskning indenfor havteknologi

	Commission Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology", for at forbedre havenes sundhedstilstand og for at øge havbiodiversitetens bidrag til udviklingen i udviklingslande, især små østater under udvikling og de mindst udviklede lande.	
14.b.	Småfiskere skal gives adgang til havets ressourcer og markeder.	14.b.1. Fremskridt i hvert land i forhold til graden af indførelse af juridiske/regulative/policy-/institutionelle rammer, der anerkender og beskytter småfiskeres adgangsrettigheder
14.c.	Beskyttelse og bæredygtigt brug af havene og deres ressourcer skal øges ved at implementere den internationale lovgivning, som afspejlet i De Forenede Nationers Havretskonvention (UNCLOS), som angiver de juridiske rammer for bevarelse og bæredygtigt brug af havene og deres ressourcer, som anført i paragraf 158 i "The future we want".	14.c.1. Antal af lande, der gør fremskridt i forhold til at ratificere, acceptere og implementere retlige-, policy- og institutionelle rammer, og havrelaterede instrumenter, som implementerer international lovgivning, som angivet i De Forenede Nationers Havretskonvention, for bevarelse og bæredygtigt brug af havet og dets ressourcer

Mål 15: Beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land, bekæmpe ørkendannelse, standse udpining af jorden og tab af biodiversitet

15.1.	Inden 2020 skal der sikres bevarelse, genoprettelse og bæredygtig brug af økosystemer på land og i ferskvand og deres tjenesteydelser, specielt skove, vådområder, bjerge og tørrområder i henhold til forpligtigelser under internationale aftaler.	15.1.1. Skovområde som andel af samlede landområder
		15.1.2. Andel af vigtige økosystemer på land og for ferskvandsbiodiversitet, som er del af beskyttet områder, opdelt efter form for økosystem
15.2.	Inden 2020 skal bæredygtig forvaltning af alle typer af skove fremmes, skovrydning skal stoppes, forringede skove skal genskabes og skovrejsning og skovtilplantning skal væsentligt øges set.	15.2.1. Fremskridt i forhold til bæredygtig skovforvaltning
15.3.	Inden 2030 skal ørkendannelse bekæmpes, forringet land og jord genoprettes, herunder land påvirket af ørkendannelse, tørke og oversvømmelse, og det skal forsøges at opnå en jordforringelsesneutral verden.	15.3.1. Andel af jordareal, der er forringet i forhold til totalt landområde
15.4.	Inden 2030 skal der sikres beskyttelse af bjergøkosystemer, herunder deres biodiversitet, for at kunne øge deres evne til at bidrage til bæredygtig udvikling.	15.4.1. Omfang af beskyttede områder af vigtige steder i forhold til bjerg biodiversitet
		15.4.2. Indeks over grønne bjergområder
15.5.	Der skal tages omgående og væsentlig handling for at begrænse forringelse af naturlige levesteder, stoppe tab af biodiversitet og, inden 2020, beskytte og forhindre udryddelse af truede arter.	15.5.1. Rødliste-indeks (Red List Index)
15.6.	Der skal fremmes retfærdig og ligelig fordeling af fordelene ved udnyttelse af genetiske ressourcer og fremmes en rimelig adgang til sådanne ressourcer, som aftalt internationalt.	15.6.1. Antal af lande, der har vedtaget lovgivningsmæssige, administrative og politiske rammer for at sikre retfærdig og ligelig fordeling af fordelene
15.7.	Der skal tages omgående handling for at stoppe krybskytteri og ulovlig handel med beskyttede dyr- og plantearter og adressere både efterspørgsel og udbud af ulovlige produkter af vilde dyr.	15.7.1. Andel af handlet vildt dyr-liv på baggrund af krybskytteri eller ulovlig handel
15.8.	Inden 2020 skal der introduceres foranstaltninger for at forhindre indførelsen og væsentligt begrænses indvirkningen af invasive arter på	15.8.1. Andel af lande, der har vedtaget relevant national lovgivning og afsat tilstrækkelige

	land- og i vandøkosystemer, og der skal kontrolleres eller udryddes de prioriterede arter.	ressourcers til at forhindre eller kontrollere invasive naturfremmede arter
15.9.	Inden 2020 skal der integreres økosystem- og biodiversitetsværdier i national og lokal planlægning, i udviklingsprocesser, og i fattigdomsbekæmpelsesstrategier og redegørelser.	15.9.1. Fremskridt mod fastsatte nationale mål i overensstemmelse med Aichi Biodiversitetsmål 2 i Strategiplanen for Biodiversitet 2011-2020
15.a.	De finansielle ressourcer fra alle kilder til at beskytte og bruge biodiversitet og økosystemer bæredygtigt skal mobiliseres og øges betydeligt.	15.a.1. Officiel udviklingsbistand og offentlige udgifter til beskyttelse og bæredygtigt brug af biodiversitet og økosystemer
15.b.	Der skal mobiliseres betydelige ressourcer fra alle kilder og alle niveauer til at finansiere bæredygtig skovforvaltning og til at give tilstrækkelige incitamenter for udviklingslande til at fremme denne form for forvaltning, herunder beskyttelse og genplantning af fædede skovområder.	15.b.1. Officiel udviklingsbistand og offentlige udgifter til beskyttelse og bæredygtigt brug af biodiversitet og økosystemer
15.c.	Den globale støtte til kampen mod krybskytteri og ulovlig handel med beskyttede arter, bl.a. gennem styrkelse af lokale samfunds muligheder for at forfølge en bæredygtig levevis skal øges.	15.c.1. Andel af handlet vildt dyreliv på baggrund af krybskytteri eller ulovlig handel.

Mål 16: Støtte fredelige og inkluderende samfund. Give alle adgang til retssikkerhed og opbygge effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer

16.1.	Alle former for vold og voldsrelateret dødsfald skal reduceres væsentligt overalt.	16.1.1. Antal af ofre for overlagt mord pr. 100.000 mennesker, opdelt på køn og alder
		16.1.3. Andel af befolkning, som har været udsat for fysisk, psykisk eller seksuel vold inden for de seneste 12 måneder
		16.1.4. Andel af befolkning, der føler sig sikre, når de går alene rundt i deres nærområde
16.2.	Mishandling, udnyttelse og menneskehandel og alle former for vold og tortur mod børn skal stoppes.	16.2.1. Andel af 1-17-årige børn, der har oplevet enhver form for fysisk straf og/eller psykisk aggressivitet fra deres omsorgsperson inden for den seneste måned
		16.2.2. Antal af ofre for menneskehandel pr. 100.000 mennesker, opdelt på køn, alder og form for udnyttelse
		16.2.3. Andel af unge kvinder og mænd mellem 18 og 29 år, som har oplevet seksuel vold inden de fyldte 18 år
16.3.	Retssikkerheden skal fremmes på nationalt og internationalt niveau, og der skal sikres lige adgang til en retfærdig rettergang for alle.	16.3.1. Andel af voldsofre inden for de seneste 12 måneder, som har rapporteret, at de har været offer, til en kompetent myndighed eller anden anerkendt konfliktløsningsmekanisme
		16.3.2. Andel af ikke-dømte tilbageholdte i forhold til det samlede antal indsatte i fængsler
16.4.	Inden 2030 skal ulovlige penge- og våbenstrømme væsentligt reduceres, og indsatsen for inddrivelse og tilbagelevering af stjålede værdier og bekæmpelse af alle former for organiseret kriminalitet skal styrkes.	16.4.1. Den totale værdi af indgående og udgående ulovlige pengestrømme (i US dollars)
		16.4.2. Andel af konfiskerede håndvåben og lette våben, som er registreret og sporet i henhold til internationale standarder og retlige instrumenter

16.5. Alle former for korrupsion og bestikkelse skal nedbringes betydeligt.	16.5.1. Andel af personer, der har været i kontakt med en offentligt ansat mindst én gang og som betalte bestikkelse til en offentlig ansat, eller som blev bedt om bestikkelse af en offentlig ansat indenfor de seneste 12 måneder
	16.5.2. Andel af virksomheder, der mindst én gang har været i kontakt med en offentligt ansat og som betalte bestikkelse til en offentlig ansat, eller som blev bedt om bestikkelse af en offentlig ansat indenfor de seneste 12 måneder
16.6. Der skal udvikles effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner på alle niveauer.	16.6.1. De primære statsudgifter, som andel af det godkendte budget, opdelt efter sektor (eller budgetkode eller lignende)
	16.6.2. Andel af befolkning, der var tilfreds med deres seneste oplevelse af en offentlig tjenesteydelse
16.7. Der skal sikres lydhøre, inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative beslutningsprocesser på alle niveauer.	16.7.1. Andel af stillinger (opdelt på køn, alder, personer med handicap og befolkningsgrupper) ved offentlige institutioner (nationale og lokale beslutningsmyndigheder, offentlige serviceerhverv og retsvæsenet) i sammenligning med den nationale fordeling
	16.7.2. Andel af befolkning, som mener, at beslutningsprocesser er inkluderende og lydhøre, opdelt på køn, alder, handicap og befolkningsgruppe
16.8. Udviklingslandenes deltagelse i globale mellemstatslige institutioner skal udbygges og styrkes.	16.8.1. Andel af medlemmer og stemmerettigheder fra udviklingslande i internationale organisationer
16.9. Inden 2030 skal der gives en retlig identitet til alle, herunder fødselsregistrering.	16.9.1. Andel af børn under fem år, hvor fødsel er blevet registreret af en civil myndighed, opdelt på alder
16.10. Der skal sikres offentlig adgang til information og beskyttelse af fundamentale frihedsrettigheder i henhold til international lovgivning og internationale aftaler	16.10.1. Antal af bekræftede mord, bortførelser, tvungne forsvindinger, vilkårlige tilbageholdelser og tortur mod journalister og associerede mediefolk, fagforeningsmedlemmer og menneskerettighedsforkæmpere indenfor de seneste 12 måneder
	16.10.2. Antal af lande, der har vedtaget og afgivet konstitutionelle, lovmæssige og/eller politiske garantier for offentlig adgang til information
16.a. Relevante nationale institutioner skal styrkes, bl.a. gennem internationalt samarbejde, for at opbygge kapacitet på alle niveauer, og i særdeleshed i udviklingslande, for at forhindre vold og bekæmpe terrorisme og kriminalitet	16.a.1. Tilstedeværelse af uafhængige nationale menneskerettighedsinstitutioner, der opfylder Paris-principperne
16.b. Ikke-diskriminerende love og politikker til støtte for en bæredygtig udvikling skal fremmes og håndhæves.	16.b.2. Andel af befolkning, der rapporterer at have følt sig diskrimineret eller forfulgt indenfor de seneste 12 måneder som følge af ulovlig diskrimination i henhold til de internationale menneskerettigheder

Mål 17: Styrke det globale partnerskab for handling og øg midlerne til at nå målene

17.1. National ressourcemobilisering skal styrkes, bl.a. gennem international støtte til udviklingslande, for at forbedre den nationale kapacitet til skatte- og andre indtægtsopkrævninger.	17.1.1. Statens samlede indtægter som andel af BNP, opdelt på kilde
	17.1.2. Andel af det nationale budget, der finansieres af nationale skatteindtægter
17.2. Udviklede lande skal leve fuldt op til deres officielle forpligtelser til at give udviklingsbistand, herunder mange udviklede landes løfte om at nå målet på 0,7procent af bruttonationalproduktet i udviklingsbistand (ODA/BNI) til udviklingslande og 0,15procent til 0,20procent af ODA/BNI til de mindst udviklede lande. ODA-ydere tilskyndes til at sætte et mål om at give mindst 0,20procent af ODA/BNI til de mindst udviklede lande.	17.2.1. Netto officiel udviklingsbistand, samlet og til de mindst udviklede lande, som andel af Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udviklings (OECD) udviklingskomites donorerers samlede bruttonationalindkomst (BNI)
17.3. Der skal mobiliseres yderligere finansielle ressourcer til udviklingslande fra forskellige kilder.	17.3.1. Direkte udenlandske investeringer (FDI), ulandsbistand og Syd-Sydsamarbejde som en andel af det samlede nationale budget
	17.3.2. Størrelsen af pengeoverførsler til hjemland fra emigranter (i US dollars) som andel af samlet BNP
17.4. Udviklingslande skal hjælpes til at opnå langsigtede og bæredygtig gæld gennem koordinerede politikker, der skal fremme finansiering, sanering og restrukturering af gæld, alt efter hvad der er passende, og den eksterne gæld for meget gældsatte fattige lande skal adresseres med henblik på at nedsætte gældspresset.	17.4.1. Gældydelse som en andel af eksport af varer og tjenesteydelser
17.5. Der skal vedtages og implementeres investeringsfremmende tiltag for de mindst udviklede lande.	17.5.1. Antal af lande, der har vedtaget og implementeret investeringsfremmende tiltag for de mindst udviklede lande
Teknologi	
17.6. Der skal forbedres Nord-Syd-, SydSyd- og det regionale triangulære samarbejde samt det internationale samarbejde omkring, og adgang til, videnskab, teknologi og innovation, og øges vidensdeling igennem gensidige aftalte vilkår, herunder forbedret koordinering af eksisterende mekanismer, især på FN-niveau, og gennem en global teknologifaciliteringsmekanisme	17.6.1. Antal af videnskabelige- og/eller teknologiske samarbejdsaftaler og programmer mellem lande, opdelt efter type af samarbejde
	17.6.2. Fastnet internet abonnemeter pr. 100 indbyggere, opdelt på hastighed
17.7. Udvikling, overførsel, udbredelse og spredning af miljøtilpassede teknologier til udviklingslande på gunstige vilkår, herunder koncessionsvilkår og begunstigede vilkår, skal fremmes, efter gensidig aftale.	17.7.1. Den samlede størrelse af godkendt finansiering til udviklingslande, der er afsat til at fremme udvikling, overførsel, udbredelse og spredning af miljøtilpasset teknologier
17.8. Teknologibanken og videnskab-, teknologi- og innovationskapacitetsopbygningsmekanismer skal igangsættes for de mindst udviklede lande inden 2017, og der skal ske en øget brug af støtteteknologier, især informations- og kommunikationsteknologier.	17.8.1. Andel af personer, der bruger internettet

Kapacitetsopbygning	
17.9. International støtte til implementering af effektiv og målrettet kapacitetsopbygning i udviklingslande skal styrkes, for at støtte nationale planer til implementering af verdensmålene for bæredygtig udvikling, herunder gennem Nord-Syd-, Syd-Syd- og triangulært samarbejde.	17.9.1. Dollarværdien af finansiel og teknisk bistand (herunder gennem Nord-Syd-, Syd-Syd- og trekantssamarbejde.)
Handel	
17.10. Der skal fremmes et universelt, regelbaseret, åbent, ikkediskriminerende og retfærdigt multilateralt handelssystem under Verdenshandelsorganisationen, bl.a. gennem forhandlingskonklusionerne fra "Doha-udviklingsdagsordenen"	17.10.1. Globalt vægtet tarifgennemsnit
17.11. Udviklingslandenes eksport skal øges betydeligt, og der skal særligt stiles efter at fordoble de mindst udviklede landes andel af den globale eksport inden 2020.	17.11.1. Udviklingslande og de mindst udviklede landes andel af den globale eksport
17.12. Der skal implementeres rettidig toldfri og kvotefri markedsadgang for alle de mindst udviklede lande, i overensstemmelse med Verdenshandelsorganisationens beslutninger, bl.a. ved at sikre at regler vedrørende præferenceoprindelsesland, gældende for import fra de mindst udviklede lande, er gennemsigtige og enkle, og bidrager til at give lettere markedsadgang.	17.12.1. Gennemsnitstariffer, som udviklingslande, de mindst udviklede lande og små østater under udvikling, står overfor.
Systemiske udfordringer <i>Kohærens mellem politikker og institutioner</i>	
17.13. Den globale makroøkonomiske stabilitet skal forbedres, bl.a. gennem koordination og kohærens af politikker.	17.13.1. Makroøkonomiske instrumenter
17.14. Politikkohærens for bæredygtig udvikling skal styrkes.	17.14.1. Antal af lande, der har mekanismer på plads til at øge policy-kohærens i forhold til bæredygtig udvikling
17.15. Der skal udvises respekt for hvert lands politiske handlerum og lederskab i forhold til at indføre og implementere politikker til udryddelse af fattigdom og bæredygtig udvikling.	17.15.1. Udstrækning af brug af landes egne resultatbaserede rammer og planlægningsværktøjer opdelt efter, hvem der leverer udviklingsarbejdet
<i>Multi-stakeholder partnerskaber</i>	
17.16. Det globale partnerskab for bæredygtig udvikling skal styrkes, suppleret af partnerskaber med mange forskellige interesser, der mobiliserer og deler viden, ekspertise, teknologi og finansielle ressourcer, for at støtte alle lande i at nå verdensmålene for bæredygtig udvikling, især udviklingslandene	17.16.1. Antal af lande, der rapporterer fremskridt indenfor multistakeholder udviklingseffektive monitoreringsrammer, der støtter opnåelse af verdensmålene for bæredygtig udvikling
17.17. Der skal tilskyndes og fremmes effektive offentlige partnerskaber, offentligt-private partnerskaber og civilsamfundspartnerskaber, som bygger på erfaringer og resourcestrategier fra partnerskaber.	17.17.1. Mængden af US dollars, der afsættes til offentligt-private partnerskaber og civilsamfundspartnerskaber

17.18. Inden 2020 skal støtten til kapacitetsopbygning i udviklingslandene øges, herunder til de mindst udviklede lande små udviklingsøstater, for i væsentlig grad at øge tilgængeligheden af høj kvalitet, opdatereret og pålidelig data, der er disaggregeret efter indkomst, køn, alder, race, etnicitet, migrationsstatus, handicap, geografisk placering og andre relevante karakteristika i en national kontekst.	17.18.1. Andel af bæredygtige udviklingsindikatorer produceret på nationalt niveau med komplet opdeling, hvor relevant i henhold til målet, og i overensstemmelse med de grundlæggende principper for officiel statistik
	17.18.2. Antallet af lande, der har national lovgivning, der retter sig efter de grundlæggende principper for officiel statistik
	17.18.3. Antal af lande med en national plan for statistisk data, der er fuldt finansieret og i gang med at blive implementeret, opdelt efter finansieringskilde
17.19. Inden 2030 skal der bygges videre på eksisterende initiativer for at udvikle måling af fremskridt mod bæredygtig udvikling, som supplerer bruttonationalproduktet og den statistiske kapacitetsopbygning i udviklingslandene skal støttes.	17.19.1. Dollarværdien af alle ressourcer, der er afsat til at styrke den statistiske kapacitet i udviklingslande
	17.19.2. Andel af lande som (a) har udført mindst én folketælling og husoptælling inden for de seneste 10 år og som (b) har opnået 100 procent fødselsregistrering og 80procent dødsfaldsregistrering

[a] En mellemstatslig ekspertgruppe, etableret af Generalforsamlingen (resolution 69/284), med fokus på indikatorer og terminologi indenfor risikoreduktion i forhold til naturkatastrofer, er ved at udvikle indikatorer til at måle globale fremskridt i forhold til implementeringen af Sendai. [b] Det anerkendes at De Forenede Nationers "Framework Convention on Climate Change" er den primære internationale, mellemstatslige forum for forhandlinger i forbindelse med verdens klimansvar [c] Igangværende forhandlinger i Verdenshandelsorganisationen, Doha-udviklingsdagsordenen og det ministerielle mandat fra Hong Kong.

Bilag 3. "Mål under "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" og deres sammenhæng til mål under andre af landmandens bæredygtighedsmål"

Landmanden som primærproducent er første led i kæden til at sikre sunde og sikre fødevarer både lokalt og globalt. Den måde landmanden tilrettelægger sin produktion på og den måde han i øvrigt agerer på - påvirker klimaet – som det også gælder for aktiviteter i alle andre erhverv.

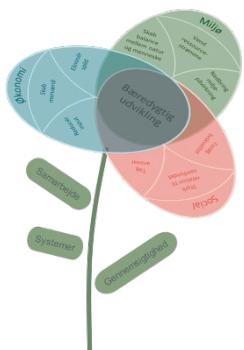
De to mål "Sunde og sikre fødevarer" og "Klimaindsats" der understøtter FN's verdensmål 2 "Stop sult" og 13 "Klimaindsats", kan derfor ses som "paraplymål", der understøttes af delmål med tilhørende initiativer under andre mål.

I oversigten nedenfor ses formuleringerne i bilag 1 af landmandens mål 2 og 13 samt en oversigt over de delmål, der umiddelbart understøtter mål 2 og 13.

LANDMANDENS TO "PARAPLYMÅL"	
2 SUNDE OG SIKRE FØDEVARER	
2.1	Jeg producerer sikre, næringsrige, holdbare og velsmagende fødevarer
2.4	Jeg tager initiativer, der øger bæredygtigheden i min produktion
2.5	Jeg vælger såsæd og avlsmateriale, der medvirker til den genetiske mangfoldighed
13 KLIMAINDSATS	
13.	Jeg indbygger klimaindsatser i strategi, beslutninger, planlægning og handlinger

OVERSIGT OVER DELMÅL, DER UNDERSTØTTER MÅL 2 OG 13		
Landmandens mål	2	13
L3 TEMA: DYREVELFÆRD		
Jeg forhindrer smitte i at sprede sig	X	
Jeg behandler syge dyr rigtigt og rettidigt	X	
4 UDDANNELSE I LANDBRUG OG BÆREDYGTIGE UDVIKLING		
4.7 Vi tilbyder undervisningsforløb i bæredygtig udvikling og bæredygtighed	X	X
7 BÆREDYGTIG ENERGI		
7.2 Jeg producerer biobrændsel og vedvarende energi i min virksomhed		X
7.3 Jeg har fokus på energibesparelser og udnyttelse af energi skabt ved produktionen		X
8 ØKONOMISK VÆKST		
8.1 Jeg skaber bæredygtig økonomisk vækst	X	X
8.2 Jeg bruger ny/opgraderet teknologi til at øge produktiviteten	X	X
8.4 Jeg bruger ressourcerne effektivt i forbrug og produktion	X	X
9 STALDE, TEKNOLOGI OG INNOVATION		
9.2 Jeg tænker bæredygtighed ved byggeri og renovering - og bruger ny teknologi		X
12 ANSVARLIG FORBRUG OG PRODUKTION		
12.1 Jeg har en strategi og handlingsplaner, der skaber bæredygtigt forbrug og produktion	X	X
12.2 Jeg formindsker forbruget af materialer og ressourcer i produktionen		X
12.3 Jeg formindsker foderspildet og har en høj foderudnyttelse i husdyrproduktionen		X
12.4 Jeg håndterer kemikalier, medicin, hjælpestoffer og spildprodukter, så de ikke belaster mennesker og dyrs sundhed eller miljøet	X	
12.5 Jeg reducerer affaldsmængden med x % og sorterer affald til genanvendelse		X
12.6 I indkøb tager jeg hensyn til bæredygtighed, fødevarer sikkerhed og klimapåvirkning	X	X
15 LIVET PÅ LAND		
15 Jeg dyrker jorden så dens indhold af CO ₂ og næringsstoffer øges	X	X

Bilag 4. Landmandens bæredygtighedstemaer, indikatorer på bedriftsniveau, samt forslag til delmål med relation til landmandens bæredygtighedsmål, der kan formuleres under temaet

Grundlaget for strukturen i opstillingen tager udgangspunkt i bæredygtighedsblomsten og de tre bundlinjer

Til hvert tema er knyttet et ikon efter systematikken, der ses i figuren til højre

Når landmanden har valgt, hvilke mål under de enkelte temaer han vil arbejde med, kan bedriftens delmål formuleres med inspiration fra formuleringerne i skemaet. Efterfølgende skal landmanden beskrive og redegøre for de handlinger, der skal gennemføres for at delmålene nås – med andre ord, han skal give svar på spørgsmålet "Hvordan vil du opfylde målet?"

Forslag til indikatorer er fra "Landbrugsbedriftens bæredygtighedsrapport - en anbefaling til indhold i rapportering af den bæredygtige udvikling"⁷.

#tags for landmandens bæredygtighedsmål

Mål

- #bæredygtigproduktion**
Gør produktionen bæredygtige
- #bæredygtighedforandre**
Skaber bæredygtige rammer for andre
- #bæredygtigimplementering**
Bruger bæredygtige innovative løsninger
- #bæredygtighedsmover**
Inspirere andre til at handle bæredygtigt

Målbare – kort tidshorisont – produktion – dokumentation (bæredygtighedstemaer)

Fortælling – omverden – netværk – rapportering

Værdier - holdninger – lang tidshorisont - strategi

va	Forslag til indikatorer Bedriftsniveau	Forslag til formulering af delmål, som er helt eller delvist målbart via indikatoren Se bilag 1.

SAMARBEJDE, SYSTEMER OG GENNEMSIGTIGHED		
TEMA: LEDELSE AF BEDRIFTEN		
1	1.1 Strategi 1.2 Driftsbudget 1.3 Gårdråd/bestyrelse 1.4 Beredskabsplaner	12.1 Jeg har en strategi og handlingsplaner, der skaber sikkerhed for bæredygtigt forbrug og produktion 12.6 Jeg dokumenterer bæredygtighed i min virksomhed samt den bæredygtige udvikling fremover i mine årsrapporter 17.15 Jeg har lagt min egen handlingsplan for bæredygtig udvikling i overensstemmelse med mit værdisæt 17.16 Jeg udøver omhyggelighed ved kontering og indtastning af data om bedriften 17.19 Jeg bruger data fra såvel bedriften, leverandører og aftagere til at dokumentere bedriftens bæredygtige udvikling
TEMA: EFTERLEVELSE (COMPLIANCE)		
2	2.1 Krav om krydsoverensstemmelse 2.2 Gødsknings- og harmoniregler 2.3 Miljøgodkendelser 2.4 Mærkningsordninger (ARLA, Danish Crow m.m.) 2.5 Certificering og kontraktproduktion 2.6 Anden kontrol	?

ØKONOMISK BUNDLINJE

ØKONOMISK BUNDLINJE		
3		TEMA: BEDRIFTENS ØKONOMISKE ROBUSTHED
		3.1 Afkastningsgrad 3.2 Soliditetsgrad
4		TEMA: OPTIMAL RESSOURCEANVENDELSE
		4.1 Foderomkostningen pr kg. EKM 4.2 Andel af eget produceret foder 4.3 Fremstillingspris for en smågris 4.4 Foderomkostning for kyllinger ved at producere 1 kg kyllingekød 4.5 Maskinomkostninger ved fremstilling af salgsafgrøder 4.6 Maskinomkostninger pr. enhed ved grovfoder
5		TEMA: STALDE, TEKNOLOGI OG INNOVATION
		5.1 Energimærkning af teknologi ved udskiftning 5.2a Energiforbrug kWh pr enhed. Stalde 5.2b Vedligehold kr. pr. staldplads 5.3a Energiomkostninger kr. pr. maskintime 5.3b Vedligehold kr. pr. maskintime 5.5a Afskrivning antal år – nye stalde 5.5b Vedligehold kr. pr staldplads – nye stalde 5.6a Afskrivning antal år – nye maskiner 5.6b Forventet udgifter pr. køretime – nye maskiner

8.1 Jeg skaber bæredygtig økonomisk vækst

2.4 Jeg tager initiativer, der øger bæredygtigheden i min produktion

6.4 Jeg bruger vandet effektivt i produktionen

7.2 Jeg producerer biobrændsel og vedvarende energi i min virksomhed

7.3 Jeg har fokus på energibesparelser og udnyttelse af energi skabt ved produktionen

8.4 Jeg bruger ressourcerne effektivt i forbrug og produktion

12.2 Jeg formindsker forbruget af materialer og ressourcer i produktion pr. produceret enhed

12.3 Jeg formindsker foderspildet og har en høj foderudnyttelse i husdyrproduktionen

12.5 Jeg reducerer affaldsmængden med x % og sorterer affald til genanvendelse

9.2 Jeg tænker bæredygtighed ved byggeri og renovering og bruger ny teknologi i mark og stald for at fremme den bæredygtige udvikling

SOCIAL BUNDLINJE

TEMA: ARBEJDSFORHOLD

6

6.1a Antal uddannelsesdage pr medarbejder
6.1b antal medarbejdersamtaler pr medarbejder
6.1c Antal sociale arrangementer i året
6.2a + b: Antallet af ulykker og sygedage
6.2c + d: "Arbejds miljø og Helbred"

4.4 Jeg støtter alle medarbejdere på bedriften i deres udvikling og uddannelse
8.5 Jeg tilpasser arbejdsopgaverne og lønnen i forhold til medarbejdernes kompetencer og arbejdstid. Løn niveauet opfylder minimumskravet til mindste løn
8.6 Jeg har landbrugs elever i virksomheden
8.8 Jeg sikrer såvel det fysiske som psykiske arbejdsmiljø i virksomheden
10.4 Jeg sikrer en kultur på bedriften, hvor alle behandles lige og respekterer hinanden

TEMA: LOKALSAMFUNDET

7

7.1 Aktiviteter på gården
7.2 Aktiviteter i naturområder
7.3 Aktiviteter i nærområdet

1.4 Jeg giver andre mulighed for at eje og dyrke jord
8.9 Jeg tilbyder andre ophold og oplevelser på bedriften
11.3 Jeg åbner op for mit landbrug og støtter lokale initiativer
11.4 Jeg passer på kulturarven og landskabskvaliteten på ejendommen
11.7 Jeg tilbyder naturoplevelser på min ejendom

TEMA: FORBRUGERNE OG MARKEDET

8

8.1 Dialog og gennemsigtighed
8.2 Fødevarer sikkerhed
8.3 Mangfoldighed i udbud af fødevarer
8.4 Afsætning

2.1 Jeg producerer sikre næringsrige, holdbare og velsmagende fødevarer

TEMA: FAMILIE OG NETVÆRK

9

9.1 Ferie
9.2 Møder og Erfagrupeer
9.3 Fritidsaktiviteter

Jeg har vigtige og tætte sociale relationer, hvor alle trives
Jeg har balance mellem tid til familie/venner, arbejde, fritidsinteresser og ferie
Jeg har et godt liv

MILJØMÆSSIG BUNDLINJE

TEMA: KLIMAPÅVIRKNING

10

10.1: Energiforbrug
10.2 Andel af Grøn energi
10.3: CO2 ækvivalens mark
10.4. Produktion af grøn energi

12.5 Jeg reducerer affaldsmængden med x % og sorterer affald til genanvendelse
12.7 I mine indkøb tager jeg hensyn til bæredygtighed og miljøpåvirkning
13.2 Jeg indbygger klimaindsatser i strategi, beslutninger, planlægning og handlinger

TEMA: BIODIVERSITET OG NATUR

11

11.1 Naturområder og Landskabskvalitet
11.2 Mangfoldighed af landbrugsproduktion

2.5 Jeg vælger såsæd og avlsmateriale, der medvirker til den genetiske mangfoldighed
6.6 Jeg tager initiativer, der beskytter naturen på mit landbrug
15.1 Jeg tilrettelægger produktion bæredygtigt i forhold til påvirkning og genopretning af miljøet.
15.2 Jeg rejser skov og drifter skoven så den fremmer produktionen og biodiversiteten
15.5 Jeg har en naturplan, der indeholder tiltag der fremmer biodiversiteten
15.7 Jeg skyder/jager ikke beskyttede dyr
15.8 Jeg udrydder invasive arter
15.9 Jeg tager hensyn til økosystemer og biodiversitet i strategi og planlægning

TEMA: MARKJORDENS FRUGTBARHED

12

12.1 Jordens kulstofindhold: Organisk stof
12.2 Jordstrukturen: Densitet og vandindhold
12.3 Næringsstofindhold N og P
12.4: Forekomst af regnorme

15.3 Jeg dyrker jorden så dens indhold af CO² og næringsstoffer øges

TEMA: HUSDYRENS SUNDHED OG TRIVSEL

13

13.1 Antibiotikaforbrug pr produceret enhed
13.2 Dødelighed
13.3a Velfærdindeks. Malkekøer (Arla)
13.3b Halebid. Slagtesvin
13.2 Trædepudetilstand. Slagtekyllinger

Jeg reducerer dødeligheden hos dyr
Jeg sikrer velfærd via opstaldning
Jeg sikrer velfærd via pasning og fodring
Jeg forhindrer smitte i at sprede sig
Jeg behandler syge dyr rigtigt og rettidigt

12.4 Jeg håndterer kemikalier, medicin, hjælpepestoffer og spildprodukter, så de ikke påvirker mennesker og dyrs sundhed og miljøet

TEMA: VANDMILJØ/VAND

14

14.1 Våd-, lavbunds- og minivådområder m.v.
14.2 Udledning af N og P
14.3 Pesticidforbrug, aktivt stof ialt

12.4 Jeg håndterer kemikalier, medicin, hjælpepestoffer og spildprodukter, så de ikke belastar mennesker og dyrs sundhed eller miljøet
14.x/ Jeg tilrettelægger produktion bæredygtigt i forhold til påvirkning og genopretning af miljøet
15.1 miljøet

Bilag 5. Kobling mellem indikatorer i landmandens bæredygtighedstemaer og i RISE

Brainstorm på indikatorer	Landmandens bæredygtighedstemaer	RISE-TEMAER	RISE-INDIKATORER
Strategi og brug af denne Driftsbudgetter og brug af disse Sammensætning og brug af gårdråd Udarbejdelse af beredskabsplaner Rapportering for bæredygtig udvikling	Ledelse af bedriften	Bedriftsledelse	Mål strategi og implementering Adgang til information Risikostyring Robuste relationer
Frivillige programmer	Efterlevelse		
Afkastningsgrad Soliditetsgrad	Bedriftens økonomiske robusthed	Økonomi	Likviditet Indtjening Økonomisk sårbarhed Gældsætning Evne til at forsørge husstanden
Udbytter kontra ressourceforbrug Energiregnskab og biomasse	Optimal ressourceanvendelse	Ikke selvstændigt tema men indgår i miljødelen	Planteproduktivitet Husdyrproduktivitet Energiforbrug og Energiintensiteten i landbrugsproduktionen Vandforbrug
	Stalde, teknologi og innovation		
Arbejdsulykker (død, alvorlig, andre) Erhvervssygdomme APV – variable for trivsel/tilfredshed Sygefravær. Ønsket målepunkt Afholdelse af ferie Medarbejderomsætningshastighed Tid brugt på efteruddannelse/kompetenceløft	Medarbejderne	Arbejdsvilkår	Personaleledelse Arbejdstid Sikkerhed på arbejdspladsen Løn og indkomstniveau
	Lokalsamfundet og omgivelserne		
	Forbrugerne og markedet		
	Familie og netværk	Livskvalitet	Beskæftigelse og uddannelse Økonomisk situation Sociale relationer Personlig frihed og værdier Sundhed Yderligere livsaspekter

Brainstorm på indikatorer	Landmandens bæredygtighedstemaer	RISE-TEMAER	RISE-INDIKATORER
Kulstofbalancen på marken Emission af lattergas fra marken Energiforbrug på marken og til dyrehold Metanudledning fra dyrehold Fra fremstilling og transport af gødning og foder Fra organisk og uorganisk affald	Klimapåvirkning	Energi og klima	Energi-management Energiintensiteten i landbrugsproduktionen Drivhusgasbalancen
?	Biodiversitet og natur	Biodiversitet	Biodiversitet management Naturområder med høj naturværdi Landskabskvalitet Produktionsintensitet Mangfoldighed i landbrugsproduktionen
Kulstofindhold/ organisk materiale Forhold ler og kulstof Regnormeforekomst og jordsundhed Jordstruktur Plantetilgængelige næringsstoffer	Markjordens frugtbarhed	Jord	Jord-management Planteproduktivitet Organisk stof i jorden Reaktionstal Jorderosion Jordkomprimering
Anvendelse af antibiotika Overlevelsesgrad Vækst / Tilvækst Ydelse	Husdyrenes sundhed og trivsel	Husdyr	Husdyrmanagement Husdyrproduktivitet Dyrevelfærd Husdyrsundhed Mulighed for naturlig velfærd
Pesticider: Forbrug, udnyttelse, tab Kvælstof: Forbrug, udnyttelse, tab Fosfor: Forbrug, udnyttelse, tab	Vandmiljø/vand	Vand	Vandmanagement Vandforsyning Intensitet af vandforbrug Kunstvanding
		Næringsstoffer og miljøpåvirkning	Materiale flow Gødkning Plantebeskyttelse Lufforurening Jord- og vandforurening

Næringsstoffer og miljøbeskyttelse

Formål:

SEGES

**FN's verdensmål
med
landmandens
bæredygtigheds-
mål
OVERSKRIFTER**

SEGES

Nr.	FN's mål	Landmandens mål
1	Afskaf fattigdom	Tilbyd et rigt liv på landet
2	Stop sult	Sunde og sikre fødevarer
3	Sundhed og trivsel	-
4	Kvalitetsuddannelse	Uddannelse i landbrug og bæredygtighed
5	Ligestilling mellem kønnene	Dækket af mål 10
6	Rent vand og sanitet	Rent vand
7	Bæredygtig energi	Bæredygtig energi
8	Anstændige job og økonomisk vækst	Økonomisk vækst
9	Industri, innovation og infrastruktur	Stalde, teknologi og innovation
10	Mindre ulighed	Ligeværd i landbruget
11	Bæredygtige byer og lokalsamfund	Landskab, naturarv og lokalsamfund
12	Ansvarligt forbrug og produktion	Ansvarligt forbrug og produktion
13	Klimaindsats	Klimaindsats
14	Livet i havet	Havmiljø
15	Livet på land	Livet på land
16	Fred, retfærdighed og stærke institutioner	-
17	Partnerskaber for handling	Rammer for handling
	-	Husdyrenes sundhed og trivsel
	-	Familien og netværk

Landmandens bæredygtighedstemaer

Landmandens bæredygtighedsmål

Næste step Kobling ?

Landmandens bæredygtighedsMÅL og landmandens bæredygtighedsTEMAER

Sortering ↓

Nr.	Landmandens bæredygtighedsmål	Landmandens bæredygtighedstemaer		
1	Tilbyd et rigt liv på landet	Lokalsamfundet	7	
2	Sunde og sikre fødevarer	Forbrugerne og markedet	8	
3	(Sammenhæng til især mål 2)	-		
4	Uddannelse i landbrug og bæredygtighed	Medarbejderne	6	
5	Ligeværd i landbruget (+10)	Medarbejderne	6	
6	Rent vand	Vandmiljø vand	14	
7	Bæredygtig energi	Klimapåvirkning	10	
8	Økonomisk vækst	Bedriftens økonomiske robusthed	3	
9	Stalde, teknologi og innovation	Stalde, teknologi og innovation	5	
10	Ligeværd i landbruget (+5)	Medarbejderne	6	
11	Landskab, naturarv og lokalsamfund	Lokalsamfundet og omgivelserne	7	
12	Ansvarligt forbrug og produktion	Optimal ressourceanvendelse	4	
13	Klimaindsats	Klimapåvirkning	10	
14	Havmiljø	Vandmiljø/vand	14	
15	Livet på landet	Biodiversitet og natur + Markjordens frugtbarhed	11	12
16	-	-		
17	Rammer for handling	Ledelse af bedriften + Efterlevelse	1	2
	Dyrevelfærd	Husdyrenes sundhed og trivsel	13	
		Familie og netværk	9	

Landmandens bæredygtighedsMÅL og landmandens bæredygtighedsTEMAER

Nr.	Landmandens bæredygtighedsmål	Landmandens bæredygtighedstemaer	
17	Rammer for handling	Ledelse af bedriften	1
		Efterlevelse	2
8	Økonomisk vækst	Bedriftens økonomiske robusthed	3
12	Ansvarligt forbrug og produktion	Optimal ressourceanvendelse	4
9	Stalde, teknologi og innovation	Stalde, teknologi og innovation	5
4	Uddannelse i landbrug og bæredygtighed	Medarbejderne	6
5	Ligeværd i landbruget		
1	Tilbyd et rigt liv på landet	Lokalsamfundet og omgivelserne	7
11	Landskab, naturarv og lokalsamfund		
2	Sunde og sikre fødevarer	Forbrugerne og markedet	8
		Familie og netværk	9
7	Bæredygtig energi	Klimapåvirkning	10
13	Klimaindsats		
15	Livet på landet	Biodiversitet og natur	11
		Markjordens frugtbarhed	12
	Dyrevelværd	Husdyrenes sundhed og trivsel	13
6	Rent vand	Vandmiljø/vand	14
14	Havmiljø		
3	Sundhed og trivsel		
16	Fred, retfærdighed og stærke institutioner		

Sortering ↓

!hovedkobling!
 – der er også sammenhæng mellem temaer og dermed delmål.

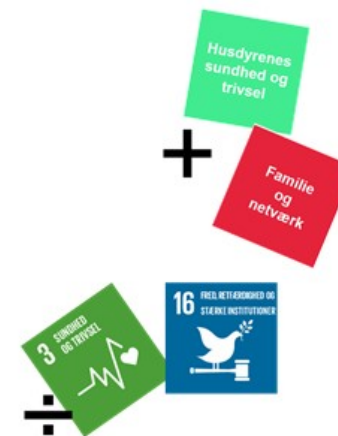
KOBLING mellem tre niveauer

Nr.	FN's verdensmål	Landmandens bæredygtighedsmål	Landmandens bæredygtighedstemaer	
17	Partnerskaber for handling	Rammer for handling	Ledelse af bedriften	1
			Efterlevelse	2
8	Anstændige job og økonomisk vækst	Økonomisk vækst	Bedriftens økonomiske robusthed	3
12	Ansvarligt forbrug og produktion	Ansvarligt forbrug og produktion	Optimal ressourceanvendelse	4
9	Industri, innovation og infrastruktur	Stalde, teknologi og innovation	Stalde, teknologi og innovation	5
4	Kvalitetsuddannelse	Uddannelse i landbrug og bæredygtighed	Medarbejderne	6
5	Ligestilling mellem kønnene	Ligeværd i landbruget		
10	Mindre ulighed			
1	Afskaf fattigdom	Tilbyd et rigt liv på landet	Lokalsamfundet og omgivelserne	7
11	Bæredygtige byer og lokalsamfund	Landskab, naturarv og lokalsamfund		
2	Stop sult	Sunde og sikre fødevarer	Forbrugere og markedet	8
	-	Familie og netværk	Familie og netværk	9
7	Bæredygtig energi	Bæredygtig energi	Klimapåvirkning	10
13	Klimaindsats	Klimaindsats		
15	Livet på landet	Livet på landet	Biodiversitet og natur	11
			Markjordens frugtbarhed	12
	-	Husdyrenes sundhed og trivsel	Husdyrenes sundhed og trivsel	13
6	Rent vand og sanitet	Rent vand	Vandmiljø/vand	14
14	Livet i havet	Havmiljø		

Sortering ↓

Kobling

FN's verdensmål

Landmandens bæredygtighedstemaer

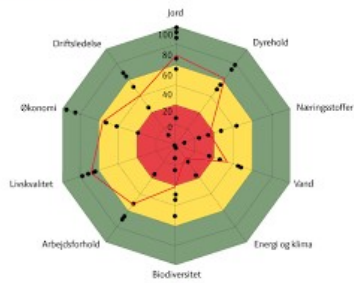

Landmandens bæredygtighedsmål

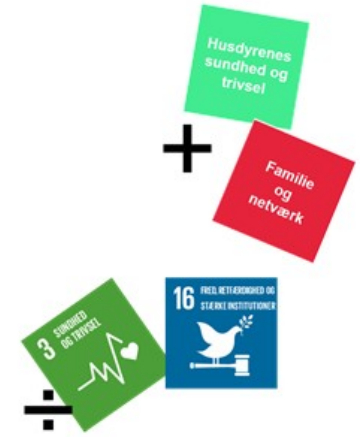

SEGES

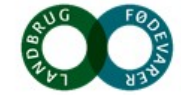
Kobling RISE

FN's verdensmål

Landmandens bæredygtighedsmål

SEGES

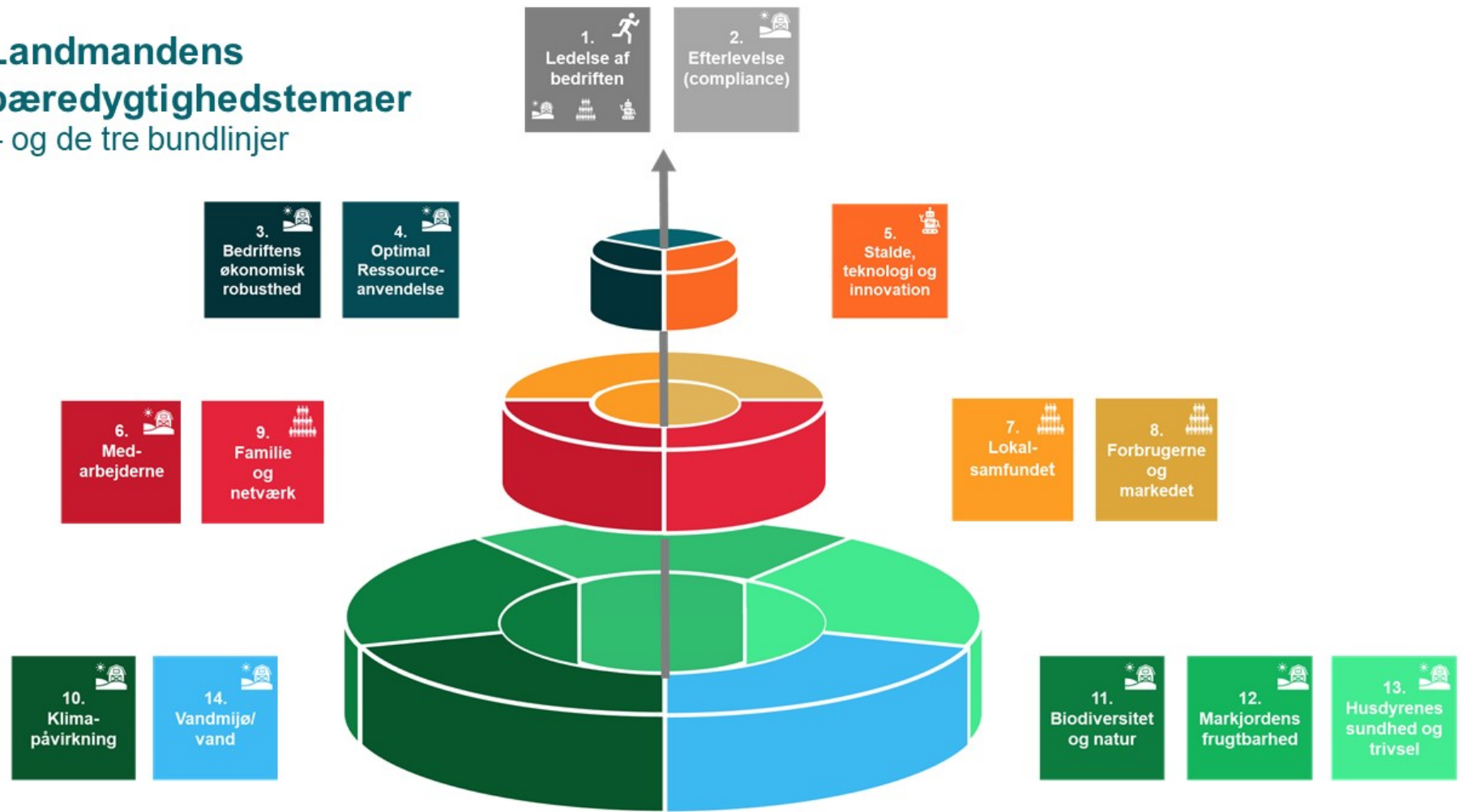
Landmandens bæredygtighedstemaer

FN's verdensmål		Landmandens bæredygtighedsmål	Landmandens bæredygtighedstemaer		RISE-TEMAER
17	Partnerskaber for handling	Rammer for handling	Ledelse af bedriften	1	Bedriftsledelse
			Efterlevelse	2	
8	Anstændige job og økonomisk vækst	Økonomisk vækst	Bedriftens økonomiske robusthed	3	Økonomi
12	Ansvarligt forbrug og produktion	Ansvarligt forbrug og produktion	Optimal ressourceanvendelse	4	Næringsstoffer og miljøbeskyttelse
9	Industri, innovation og infrastruktur	Stalde, teknologi og innovation	Stalde, teknologi og innovation	5	
4	Kvalitetsuddannelse	Uddannelse i landbrug og bæredygtighed	Medarbejderne	6	Arbejdsvilkår
5	Ligestilling mellem kønnene	Ligeværd i landbruget			
10	Mindre ulighed				
1	Afskaf fattigdom	Tilbyd et rigt liv på landet	Lokalsamfundet og landskabet	7	
11	Bæredygtige byer og lokalsamfund	Landskab, naturarv og lokalsamfund			
2	Stop sult	Sunde og sikre fødevarer	Forbrugerne og markedet	8	
	-	Familie og netværk	Familie og netværk	9	Livskvalitet
7	Bæredygtig energi	Bæredygtig energi	Klimapåvirkning	10	Energi og klima
13	Klimaindsats	Klimaindsats			
15	Livet på landet	Livet på landet	Biodiversitet og natur	11	Biodiversitet
			Markjordens frugtbarhed	12	Jord
	-	Husdyrenes sundhed og trivsel	Husdyrenes sundhed og trivsel	13	Husdyr
6	Rent vand og sanitet	Rent vand	Vandmiljø/vand	14	Vand
14	Livet i havet	Havmiljø			

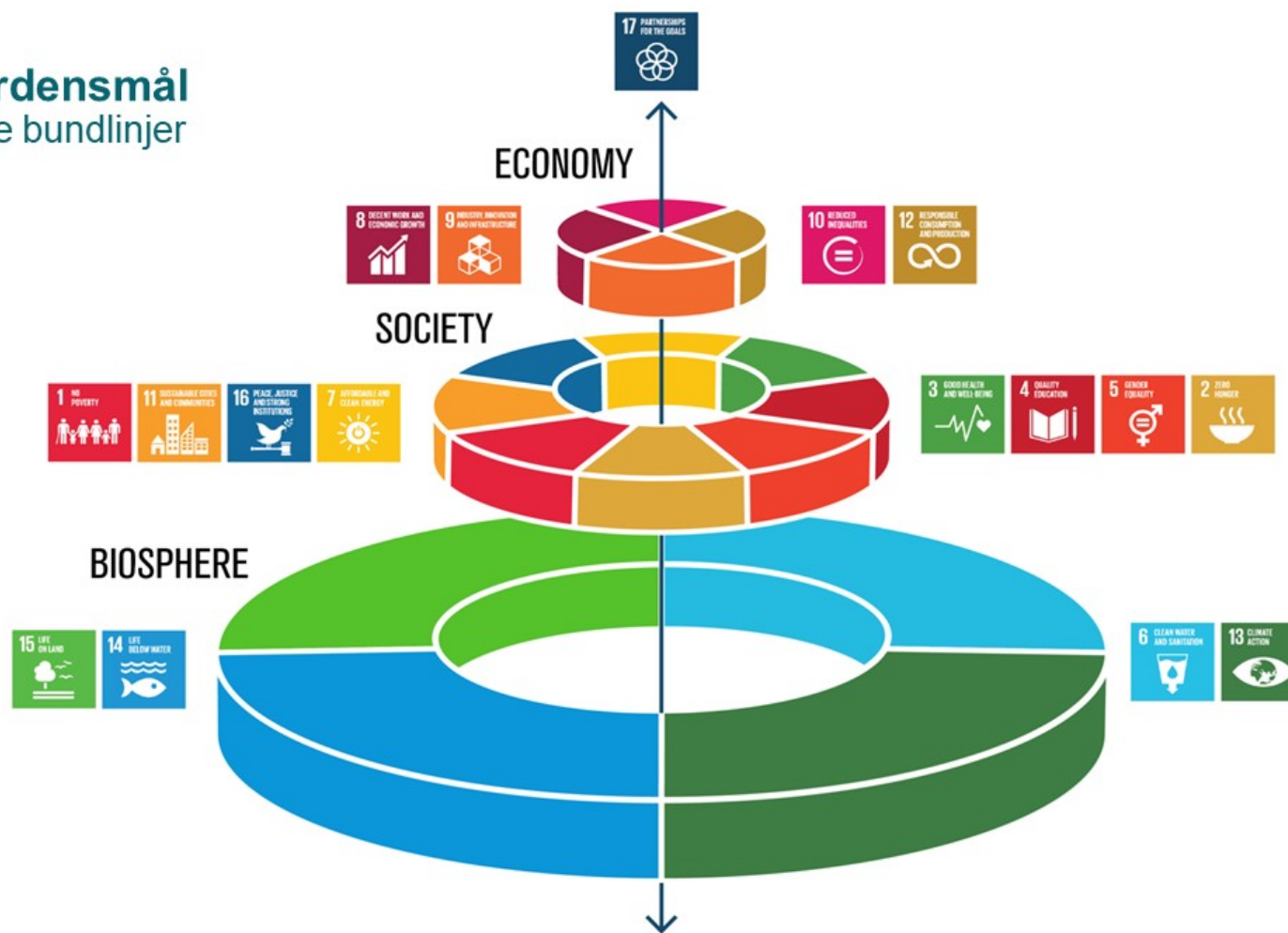
Sortering

Næringsstoffer og miljøbeskyttelse

Landmandens bæredygtighedstemaer – og de tre bundlinjer

FN's verdensmål – og de tre bundlinjer

Graphics by Jerker Lokrantz/Azote

Arbejdspakke: AP 2 Bæredygtig produktion og vækst i landbruget
Projekt nr: 7694
KSP

SEGES

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Agro Food Park 15

8200 Aarhus N

T: +45 8740 5000

F: +45 8740 5010

E: info@seges.dk

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende notatets informationer.